

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

3

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

4 Temmuz 2013 Perşembe

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

4 Temmuz 2013 Perşembe

---0---

K O N U

	<u>Sayfa</u>
Mısır'da meydana gelen darbeye ilgili bildiri yayınlanmasına ilişkin Nevzat Pakdil ve arkadaşlarının önergesinin gündeme alınması	1:5
Engelli haklarını ve engelli bireylerin karşılaştıkları hak ihlallerini araştırmak amacıyla kurulan alt komisyonca hazırlanan raporun görüşülmesi	5:14
Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Alt Komisyonunca İzmir Çocuk ve Gençlik Ceza İnfaz Kurumlarında gerçekleştirilen inceleme sonucu hazırlanan raporun görüşmeleri	14:20
Komisyonun görev alanına ilişkin olarak ülkemizde ve yurt dışında meydana gelebilecek gelişmelere ivedilikle müdahale edilebilmesini sağlamak amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinin tatilde olduğu süre içerisinde çalışması hususunda karar alınması	20:21

İÇİNDEKİLER

	<u>İl</u>	<u>Sayfa</u>
BİRİNCİ OTURUM		1:21
Nevzat PAKDİL	Kahramanmaraş	1
Mısır'da meydana gelen darbeye ilgili bildiri yayınlanmasına ilişkin Nevzat Pakdil ve arkadaşlarının önergesinin gündeme alınması		1:5
Atilla KAYA	İstanbul	2, 3
Mehmet METİNER	Adıyaman	2, 4:5
Ertuğrul KÜRKCÜ	Mersin	2
Levent GÖK	Ankara	2:3
Ahmet Salih DAL	Kilis	3
İhsan ŞENER	Ordu	3:4
Abdurrahim AKDAĞ	Mardin	4
Engelli haklarını ve engelli bireylerin karşılaştıkları hak ihlallerini araştırmak amacıyla kurulan alt komisyonca hazırlanan raporun görüşülmesi		5:14
Abdurrahim AKDAĞ	Mardin	5:7, 13:14
Ertuğrul KÜRKCÜ	Mersin	7, 14
Mehmet Kerim YILDIZ	Ağrı	7:8

Oya ERONAT	Diyarbakır	9, 11, 12:13
Levent GÖK	Ankara	9:10, 13
Yusuf HALAÇOĞLU	Kayseri	10, 11, 13
Mahmut TANAL	İstanbul	11:12
İhsan ŞENER	Ordu	13

Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Alt Komisyonunca İzmir Çocuk ve Gençlik Ceza İnfaz Kurumlarında gerçekleştirilen inceleme sonucu hazırlanan raporun görüşmeleri **14:20**

Murat YILDIRIM	Çorum	14:15, 16:17, 18, 19
Ertuğrul KÜRKCÜ	Mersin	15:17
Oya ERONAT	Diyarbakır	16, 17:18
Mahmut TANAL	İstanbul	17:18
Ahmet Salih DAL	Kilis	17, 18
İhsan ŞENER	Ordu	17
Hamza DAĞ	Ankara	18, 19:20
Yusuf HALAÇOĞLU	Kayseri	18

Komisyonun görev alanına ilişkin olarak ülkemizde ve yurt dışında meydana gelebilecek gelişmelere ivedilikle müdahale edilebilmesini sağlamak amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinin tatilde olduğu süre içerisinde çalışması hususunda karar alınması **20:21**

Levent GÖK	Ankara	20:21
------------	--------	-------

Açılma Saati: 11.05
Kapanma Saati: 13.00

BİRİNCİ OTURUM

4 Temmuz 2013 Perşembe

Açılma Saati : 11.05

BAŞKAN : Ayhan Sefer ÜSTÜN (Sakarya)

BAŞKAN VEKİLİ : Mehmet Naci BOSTANCI (Amasya)

SÖZCÜ : Yalçın AKDOĞAN (Ankara)

KÂTİP : Yusuf HALAÇOĞLU (Kayseri)

_____0_____

BAŞKAN – Saygıdeğer milletvekillerimiz, değerli basın mensupları, 24'üncü Dönem Üçüncü Yasama Yılı 23 numaralı toplantımızı açıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Öncelikle, gündemi arz etmek istiyorum:

- 1) **Başkanlık sunuşları**
- 2) **Engelli haklarını ve engelli bireylerin karşılaştıkları hak ihlallerini araştırmak amacıyla kurulan alt komisyon raporunun görüşülmesi**
- 3) **Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Alt Komisyonunca İzmir Çocuk ve Gençlik Ceza İnfaz Kurumlarında gerçekleştirilen inceleme sonucu hazırlanan raporun görüşülmesi**
- 4) **Komisyonun görev alanına ilişkin olarak ülkemizde ve yurt dışında meydana gelebilecek gelişmelere ivedilikle müdahale edilebilmesini sağlamak amacıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisinin tatilde olduğu süre içerisinde çalışma izni alınmasına ilişkin maddelerimiz var gündemimizde.**

Şimdi, gündeme geçmek istiyorum.

Nevzat Bey, bir talebiniz var galiba, buyurun.

NEVZAT PAKDİL (Kahramanmaraş) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Kurul üyesi olan arkadaşlarımızın da biraz önce kısa bir şekilde görüştüğümüz gibi haberleri olan bir hususu dikkatlerinize arz etmek ve gündeme alınmasını istiyorum.

Mısır'da bildiğiniz gibi bir darbe gerçekleşti. Darbelere çok sıkıntı çekmiş bir ülkenin fertleri olarak -hatta aramızda bu darbelerden dolayı bizzat mağdur olmuş olan arkadaşlarımız var komisyon içerisinde- darbelerin hiçbir zaman ülkelere fayda getirmediğini, huzur getirmediğini, sadece yoksulluk, sıkıntı ve insan hakları ihlalleri getirdiğini hep beraber biliyoruz. Bu konuda Komisyonumuzun kamuoyuna bir bildiri sunması gerektiğini düşünüyorum ve size bunu arz ediyorum. Böyle bir bildiri yayınlarsak olaylara karşı duyarsız kalmadığımızı göstermiş oluruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Gündeme alınma önerisinde tüm partilerimizin gruplarının temsilcilerinin imzalarının olduğunu görüyorum. İsterseniz, bunu gündeme alalım, 1'inci madde olarak görüşelim ve o arada görüşlerimizi serdedelim.

Mısır'da meydana gelen darbeye ilişkin bildiri yayınlanmasına ilişkin Sayın Nevzat Pakdil ve arkadaşlarının bildiri yayınlanması konusundaki önerisini gündeme alınması hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir. Dolayısıyla, gündemde yerini almıştır.

Şimdi, 1'inci madde olarak bu bildiri okutuyorum, ondan sonra da görüşme açacağım:

"Dünya'daki örneklerinden bilindiği üzere darbe zamanlarında idamlar, işkenceler, uzun gözaltılar, haksız tutuklamalar ve başkaca insan hakları ihlallerinin olağan biçimde yaşandığı herkesçe bilinmektedir.

Demokrasilerde seçilmiş iktidarlar ancak yine önceden belirlenmiş kurullarla el değiştirirler. Bunun dışında yapılan her türlü müdahale demokrasiye, hukuka ve insan haklarına aykırıdır.

Mısır'da yapılan da daha önce onlarcasını gördüğümüz ve demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarını ayaklar altına alan darbelerden biridir.

Yetkisiz bir şekilde gasp edilen iktidar derhal halka iade edilmelidir. Dünyadaki bütün demokratik kurum ve kişiler, içinde insan hakları ihlali potansiyeli barındıran böylesi girişimlere karşı açıkça tavır almalıdır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu olarak Mısır'daki askeri darbeyi kınar; iktidarın bir an evvel halka teslimini ve darbe girişimlerinin bir daha tekrarlanmamasını temenni ediyoruz."

BAŞKAN – Atila Bey, buyurun.

ATİLA KAYA (İstanbul) – Gündemle ilgili Sayın Başkan...

Biliyorsunuz, kamuoyuna da yansımaya başladı, uzun yıllardan beridir Çin Devleti tarafından Doğu Türkistan'da baskı, asimilasyon ve katliamlara varan uygulamalar yapılmaktadır. 2009 yılında Gulca kentinde böyle büyük bir katliam yaşanmıştı. Geçtiğimiz hafta içerisinde de Doğu Türkistan'ın Turfan kentinde Cuma namazına gelen Uygur Türklerine yönelik Çin güvenlik kuvvetlerinin uyguladığı birtakım baskılara tepki göstermek için protesto gösterisi yapan Uygurlar üzerine açılan ateş sonucu çok sayıda insan hayatını kaybetmiştir. Dolayısıyla, Çin'in uzun yıllardan beridir sistematik bir şekilde devam eden bu baskısına, zulmüne ve katliamına karşı biz İnsan Hakları Komisyonu olarak hem bu katliamları kınamak hem de uluslararası kuruluşlar nezdinde Çin üzerinde bir baskı oluşturmak amacıyla Komisyonumuzun bu meseleyi de gündeme almasını ve biraz önce sizin, açılıшта ifade ettiğiniz ülkemizin dışındaki bu tür hadiselerle de yerinde incelemelerde bulunmak üzere de gerekli girişimlerin yapılmasını, bu konunun da Komisyonumuzun gündemine alınmasını talep ediyorum.

BAŞKAN – Anladım.

Atila Bey, bunu bu toplantıda mı... Yalnız, ben şimdi şu gündemle alakalı söz alacaksınız diye tahmin ettim. Dolayısıyla, keşke onu öyle gündemin başında tam açık bir şekilde şey yapsaydık...

Olmazsa, şöyle yapalım mı: İsterseniz -şimdi gündeme geçmiş olduk artık- siz bu konuda dört başı mamur yazılı bir talepte bulunun, biz de hakikaten gündemi mize alalım bu konuyu. Çünkü daha önce Myanmar'da yapılan mezalimleri de gündemi mize aldık, hem derli toplu bir şey olur hem de sizin talebinizle birlikte çalışmaya başlar Komisyonumuz. Biraz dosya da birikmiş olur ve ilk toplantımızda bunu da yeniden değerlendiririz.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Metni biz de imzalayalım.

BAŞKAN – İmzala her zaman açık zaten, asıl metni de imzalayalım arkadaşlar, Sayın Metiner'e verin.

Sayın Kürkcü, söz istediniz.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Gündemle ilgili görüşme açtığınızı düşünerek söz istedim.

BAŞKAN – Doğru, öyle açmıştım, yani şu bildiriyle ilgili.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Bu bildiri, meramını ifade ediyor zaten, bildiriye açıklamaya gerek yok ancak bir noktaya herhâlde parmak basmamız lazım.

Mısır'da silahlı kuvvetlerin, ordunun kendine anayasal olarak tanınmış işlevin ötesine geçerek iktidarı gasp ettiği ortadadır, bu açıdan bir tereddüt yok. Ancak bu ordu ile ihvan arasındaki bir düello olarak da görülmez, görülmemelidir. Aslında, halkın her iki güce de belli mesafesi olduğu açık. O nedenle, ben, eşit, adil, genel bir demokratik seçim düzeninin sağlanması için de Mısır üzerinde hem halk olarak hem kurumlar olarak bir etkide bulunmak için toplumca gayret göstermemiz gerektiğinin altını çizmek istiyorum. Halkın iradesinin ortaya çıkmadığı hiçbir seçimin de adil ve demokratik olmayacağını ayrıca kaydetmemiz yerinde olur diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

Buyurun Levent Bey.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, bizim Cumhuriyet Halk Partisi olarak tüm çabamız, her zaman demokrasi içerisinde, insan hakları içerisinde hukukun üstünlüğü, sosyal hukuk devleti ve her türlü özgürlüklerin en geniş ifade edildiği ortamların yaratılacağı bir Türkiye idealidir. Bu açıdan, darbelerden ülkemizin ne kadar sıkıntı çektiğini, bunların bir çözüm değil, tam tersine bir sorunlar yumağı oluşturarak içinden çıkılmaz bir hâle getirdiğini biz ülkemizdeki deneylerden yaşayarak biliyoruz ve bu

konuda ülkemizin çok acı tecrübeleri vardır. Ülkemizdeki bu acı tecrübeler, darbelerin bir daha konuşulmamak üzere hem ülke gündeminden hem de belleklerimizden çıkmasını bize her zaman hatırlatan acı örneklerle doludur.

Hepimiz, şu ya da bu ölçüde Türkiye'deki darbelerin mağduru olduk, hepimizin bu konuyla ilgili anlatacağı pek çok şey vardır. Burada fazla sözü uzatmanın gereği yoktur. Darbeler hem Türkiye hem dünya gündeminden çıkmalıdır, seçimle gelen iktidarların değişeceği yer sandıktır, demokrasidir. Biz bunun ötesinde başka bir konuyu asla düşünemeyiz ve böyle yapılmış bir darbe girişimini de en yüksek perdeden kınamak da bizim Cumhuriyet Halk Partisi olarak da görevimizdir.

Bu konudaki Komisyon bildiriyle ilgili en ufak bir tereddüdümüz söz konusu değildir, aynen destekliyoruz, seçimle gelen seçimle gitmelidir.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Buyurun Sayın Dal.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Mısır'da eğitim gördüğümünden dolayı oradaki yapıyı da biraz biliyorum. Tabii, burada demokrasiye geçişin ne kadar zor olduğunu görüyoruz ki daha yeni, işte bir-bir buçuk yıl önce demokratik bir şekilde seçimler yapılmış, yaklaşık yüzde 52 oyla iktidara gelen cumhurbaşkanını yine bir darbeye indirdiler ki ondan öncesinde de aslında Mısır'da bir demokrasi yoktu. Her ne kadar seçim yapılıyor, seçimle iktidar geliyorsa da gizli oy açık tasnif gibi bir seçim yapılıyordu ve bir dikta rejimi vardı. Dikta rejimi öyle bir diktaydı ki, mesela El-Ezher Üniversitesinin şıhı, oradaki en büyük din adamı, o zamanki cumhurbaşkanı verdiği talimatlar doğrultusunda fetvalar verebiliyordu, biz burada ona çok şahit olduk. Tıpkı, dün de gördük genelkurmay başkanının darbe bildirisinde de yine o El-Ezher, şimdiki yeni şıhı yanında oturuyordu.

Dolayısıyla, tüm arkadaşlar gibi bütün darbeleri şiddetle kınıyoruz, Mısır halkının bir an önce demokrasiyle barışmasını, özgürlüklerine kavuşmasını temenni ediyoruz.

Tabii, Türkiye 93, yıllık tarihiyle gerek geçmiş dönemlerde olsun gerek AK PARTİ döneminde olsun ne kadar daha çok demokrasi daha çok özgürlükler diyor ise de biz de işte günümüzde görüyoruz ki yine de demokrasiye ve özgürlüklere direnen bir kesimin de olduğu her zaman var olmuştur, bundan sonra da var olacaktır. Bize düşen de dört elle demokrasi ve özgürlüklerin peşinden koşup onları yakalamaktır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Kaya.

ATİLA KAYA (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Tabii, Komisyonumuzun böyle Mısır'daki darbeyi kınama kararı alması son derece yerinde olmuştur. Gerçekten de, ifade edildiği gibi, ülke olarak, millet olarak darbelerden çok çekmiş insanlar olarak bu konudaki hassasiyetimizi gayet olumlu bulmaktayım. Biz de Milliyetçi Hareket Partisi olarak her zaman milliyetçilik ve demokrasiyi birbirinin ikiz kardeşi olarak görmüş, dolayısıyla, milletin iradesine yönelik, milletin iradesini gasba yönelik bu tür darbe girişimlerinin her zaman karşısında olmuştuk.

Darbe dönemleri, zaten insan hak ve özgürlüklerinin... Hangi elin tuttuğundan hiçbir zaman emin olamayacağımız bir silahın namlusunda asılı olduğu dönemlerdir. Sadece, toplumların sosyolojik, psikolojik yapılarını değil aynı zamanda insanları da etkileyen dönemlerdir, ara dönemlerdir. Onun için, darbelerle karşı dünyanın neresinde olursa olsun böyle bir hassasiyetin, böyle bir tavrın konulması son derece yerindedir.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Şener.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, gerçekten, ben de bu bildirin yerinde olduğunu düşünüyorum.

Tabii, tüm arkadaşların, siyasi görüşlerin burada demokrasi ve insan hakları standartlarını ihlal eden bir darbenin karşılığında olmaları beklenen bir şeydi. Ama şunun da altını çizmek istiyorum: Hassas bir süreçten geçiyoruz Türkiye olarak da, bölge olarak da. Burada, belki iktidar mutlaka seçimle değişen bir yapı olmalıdır, demokrasilerin gereği budur. Bundan umudunu kesmiş olan marjinal grupların çıkaracağı kargaşalarda demokrasi ve insan hakları standartlarını örselemeyecek tavırda olmamız lazım.

Her ülkenin içinde yaşadığı farklı düşünce, mezhep, siyasi, ırki gruplar olabilir ama bunların asgari standartlarda demokrasinin bugün elde ettiği kazanımları örseleyecek boyuta gelmesine hiçbirimizin müsaade etmemesi gerekir.

Ben, Mısır'da olan bu darbeyi şiddetle ve nefretle kınıyorum, bir an önce Mısır halkının insan haklarına ve demokrasiye uygun standartlarda serbest seçimlerle yeniden kendi geleceğini belirleme imkânına kavuşmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Akdağ, buyurun.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Sayın Başkanım değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

03/07/2013 tarihinde canlı yayında Mısır'da bir darbenin yapıldığını izleme imkânımız oldu. İlk açıklamalarında anayasayı askıya aldıklarını söylediler. Darbecilerin ortak vasfı hukuka karşı olmak, yasalara karşı olmaktır, zaten yaptıkları iş hukuksuz ve yasa dışı bir iştir. Ne hazindir ki, bölgedeki gerici Arap rejimleri ve diktatörler darbecinin arkasında saf almış, destek açıklamalarını yapmışlardır. Bu fotoğrafın çok şey anlattığını düşünüyorum.

Amerika menfaatçi, Avrupa yine fırsatçı davranmıştır. Dünyaya sürekli demokrasi, insan hakları, serbest ve genel seçim ilkelerini empoze edenlerin, dile getirenlerin burada İsrail'in güvenliğinin ortak paydasında bulunduğu görüyoruz.

Bir yıl önce, demokratik, açık ve serbest seçimle seçilen Sayın Mursi, hâlâ insanların gönlünde cumhurbaşkanıdır. Uluslararası güçlerin Mısır'daki piyonu, Genelkurmay Başkanı darbeci Sisi'yi kınıyorum ve yaşasın zalimler için cehennem diyorum.

Kendi açımızdan, bu darbeden çıkaracağımız çok ders olduğunu düşünüyorum. Türkiye'de özgürlüklerin, insan haklarının genişletilmesi noktasındaki duyarlılığın devamını önemsiyorum. İnsan Hakları Komisyonumuzun aldığı bu bildiriye imza attım, destekliyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Metiner.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bu bildiriden ötürü Komisyonumuzu kutluyorum, çok anlamlı ve değerli. Darbeler konusunda herkesin, hepimizin koşulsuz bir biçimde “ama”sız bir biçimde karşı çıkması gerektiğine inanıyorum.

“Darbelere karşıyız ama demokrasi sandıktan ibaret değildir.” demeyi, bir başka biçimde darbeci anlayışı onaylayan bir yaklaşım olarak mahkûm etmemiz gerektiğine inanıyorum. Kuşkusuz, demokrasi sandıktan ibaret değildir ama iktidarın devşirileceği yer de sandıktır. Levent Gök arkadaşımızın bu duyarlılığına, bu ilkesel tutarlılığına çok teşekkür ediyorum, kendi adıma çok çok memnun oldum. Cumhuriyet Halk Partisinin de bu noktada bir siyaset izleyecek olması, Türkiye demokrasisi adına da sevindirici bir durumdur. Umarım, tekrar bir kafa karışıklığı yaşamazlar, çünkü dün akşam atılan “tweet”lerde CHP içinde iki farklı eğilim gözümüze çarptı.

Bir eğilim, çok açık bir biçimde bundan memnuniyet duyduğunu, hatta Türkiye'nin de bundan ders çıkarması gerektiğini, yani Mısır örneği üzerinden Türkiye'nin seçilmiş Hükümetini ve Başbakanı bir biçimde tehdit eden bir dil, bundan derin bir memnuniyet duyan bir dil ama Sayın Hamzaçebi'nin ve diğer bazı arkadaşların...

BAŞKAN – Kurumsal olarak bir karşı duruş vardı, ben de takip ettim.

MEHMET METİNER (Adıyaman) – Evet.

Sayın Kılıçdaroğlu da bugün bir açıklama yaptı, kutluyorum kendisini ama ne olursunuz, bu tür süreçlerde “ama” demeyelim, yani “Türkiye de bundan ders çıkartmalı” demeyelim, sokaktan iktidar devşirmek isteyenlerin değirmenine su taşıyacak antidemokratik süreçleri beraberinde getirecek birtakım karanlık mahfillerin değirmenine su taşıyacak, onların elini güçlendirecek açıklamalardan kaçınalım. Varsa siyasal bir hesaplaşmamız onu sandıkta görürüz zaten, bu açıdan Levent Gök'ün açıklamasını son derece değerli buluyorum. Yani çoğunluk, çoğulculuk anlayışını tartışmanın yeri burası değil. Yani çoğulculuk tabii ki demokrasinin olmazsa olmaz bir rüknüdür ama çoğulculuk hiçbir şekilde iktidara gelemeyecek olanların siyasal ortaklığı biçiminde yorumlanmamalı. Çoğunluk da, çoğulculuk da herkesin ben istediğimi yaparım... Yani çoğulculuk kültürel haklarını siyasal hakları teminat altına alınmasıdır. Bu anlamda çok önemlidir ama iktidarı devşirmenin tek yeri sandıktır. Sandığın dışındaki adresleri hep birlikte mahkûm etmemiz lazım.

ABD'nin tavrını çok ilkesiz ve ahlaksız buluyorum. Bir ihtilal girişimini, darbeyi gayrimeşru niye ilan etmediğini anlamak da zorluk çekmiyorum, Avrupa'nın tavrını demokrasi açısından sorunlu görüyorum. Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirliği gibi gerici ülkelerin tavrını şiddetle kınıyorum. Demek ki, bütün diktatöryal rejimler gücünü dinden de alıyor alsalar son derece halktan kopuk rejimlerdir. Dilerim ve umarım ki, Suudi Arabistan'daki, Birleşik Arap Emirliği'ndeki o diktatöryal rejimler de bir gün yıkılır.

Bir şey daha söyleyeyim. İlk tepkiyi Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ın vermesi de çok anlamlı, yani bu askerî diktatörlük rejiminin geri gelmesinden, işte siyasal İslam çökmüştür sevinciyle arka çıkan Beşar Esad'la Türkiye'de umarım birileri aynı safada düşmez.

Çok teşekkür ediyorum. Hepimiz için ders olması gereken ama hiçbir ihtilal meşru değildir, hiçbir darbe meşru değildir, “ama” sız ve koşulsuz bir biçimde buna karşı çıkan herkesi selamlıyorum.

BAŞKAN – Sanırım sözler tamamlandı.

Değerli arkadaşlar, bu bildiri de benim de imzam var ama bir komisyon başkanı olarak bütün grupların gerçekten ilkeli bir şekilde, “ama” sız “fakat” sız bir ifade kullanmadan darbeyi reddetmiş olmaları ve buna imza atmış olmaları, bu konuda fikir beyan etmiş olmaları, Türkiye'nin demokratik olgunluğunu göstermektedir, gerçekten, Komisyonumuzun gelmiş olduğu aşamayı göstermektedir. Dolayısıyla, ben, hem imza atan hem fikir beyan eden bütün arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum ve demokrasi havarisi kesilen başta Batı'daki kurumların ve devletlerin de bir defa, öncelikle darbeyi reddetmelerini arzu ediyoruz.

Mursi'nin veya bir başkasının yönetsel hataları olabilir, onlar farklı yerlerde tartışılabilir ama bunların hiçbirisi bir darbe yapmanın gerekçesi olamaz. Dolayısıyla, bu ilkesel duruşu gösterdiğiniz için ben hepinize tekrar teşekkür ediyorum ve bu bildiriye bir karar altına alınması açısından oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Sizleri tekrar tebrik ediyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, gündemimizin 2'nci maddesine geçiyoruz, **engelli haklarını ve engelli bireylerin karşılaştıkları hak ihlallerini araştırmak amacıyla kurulan alt komisyonca hazırlanan raporun görüşülmesine** geçiyoruz.

Bu konuda, öncelikle, faaliyet gösteren Değerli Komisyon Başkanımız Abdurrahim Akdağ ve diğer Komisyon üyelerimize tek tek teşekkürlerimi sunuyorum, uzmanlarımıza da teşekkürlerimi sunuyorum. Çünkü, gerçekten son derece gayretli bir çalışma yaptılar, arazide çalıştılar, birçok insanı dinlediler ve Türkiye için, engelliler için çok da güzel bir rapor hazırladılar. Bundan sonra, İnsan Hakları Komisyonu farklı alanlardaki, katmanlardaki vatandaşlarımızın haklarını her açıdan savunacaklardır. Dolayısıyla, ben, belki de, takdim etmesi açısından raporu ilk sözü Sayın Abdurrahim Akdağ'a veriyorum.

Buyurun Sayın Akdağ.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar, tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İnsan Hakları İnceleme Komisyonumuzun bünyesinde 5 Aralık 2012 tarihinde engelliler alt komisyonunun kurulması kararlaştırıldı hepinizin malumu. Komisyonumuz, engellilerin insan hakları bağlamında uğradıkları hak kayıplarını incelemek, bu konuda bir toplumsal duyarlılık oluşturma noktasında ciddi bir çaba içerisinde oldu. Komisyonumuzda Ağrı Milletvekilimiz Mehmet Kerim Yıldız, Diyarbakır Milletvekilimiz Oya Eronat, Ankara Milletvekilimiz Ülker Güzel, yine Ankara Milletvekilimiz Sinan Aydın Aygün, Ankara Milletvekilimiz Mustafa Erdem, Mersin Milletvekilimiz Ertuğrul Kürkcü ve ben Abdurrahim Akdağ'dan oluşturulmasına karar vermiştiniz.

Alt komisyonumuz hızla çalışma temposuna koyuldu. Engellilerin nüfusumuzdaki oranı yapılan bir çalışma sonucunda yüzde 12,29 yani 8,5 milyona tekabül eden bir rakam, 8 milyon 500 bin civarı. Bu, aileleriyle birlikte çok sayıda insanımızı ilgilendiren bir alan. Bu konuda, 2005'te yasal bir düzenleme yapıldı. Son yıllarda bakım, rehabilitasyon, istihdam alanlarında birtakım gelişmeler kaydedildi ama bunu sahada görmek, uygulamalarını gözlemleyebilmek açısından 4 tane ilimizi ziyaret ettik. 12 Aralık tarihinde, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızdan Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğümüz Sayın Doktor Aylin Çiftçi'yi dinledik. 17 Ocak 2013 tarihinde, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü uzmanları Sayın Keziban Karçkay ve Eren İtter'i dinledik. 28 Şubat 2013 tarihinde, 22 ve 23'üncü Yasama Dönemi Milletvekili, AK PARTİ MKYK Üyesi ve Beyazay Derneği Başkanı Sayın Lokman Ayva'yı dinledik. 28/3/2013 tarihinde, Türkiye Sakatlar Federasyonu Başkanıyla konfederasyona bağlı federasyon temsilcilerini dinledik. Biz, bunları dinlerken şunu görebilir miyiz dedik. Birleşmiş Milletler Engelliler Sözleşmesi'ni, Avrupa Birliği'nin engellilerle ilgili müktesebatını ve ulusal mevzuatımızı bir görelim diye düşündük. Malumunuz, sizlerin katkısıyla da Meclisimizde engellilerle ilgili kullanılan kavramların yanlış çağrışımlarını bertaraf etmek için “sakat”, “çürük”, “özürlü” kavramlarının bundan sonra kullanılmaması, terminolojinin uluslararası mevzuatla da uyumlu hâle getirilmesi ve insan onuruna yaraşır bulunan “engelli” kavramının kullanılması kararlaştırılmıştı. Biz bunun da uygulamalarını görmeye çalıştık.

Bir de alt komisyon çalışmalarımız kapsamında değerlendirmek üzere, bütün valiliklerden ve büyükşehir ile il belediyelerinden, yüksek öğretim kurumlarından, üniversitelerden ve Adalet Bakanlığından, ceza infaz kurumları ve adliyeler hakkında erişilebilirlik çalışmalarıyla ilgili, Sayın Komisyon Başkanımızın imzasıyla bilgiler istenmişti. Engelli hakları alanında çalışan sivil toplum örgütlerinin çatı kuruluşlarıyla olan Türkiye Sakatlar Federasyonu ile Engelliler Federasyonundan, bağlı federasyon ve derneklerin çalışma alanları, gerçekleştirilen çalışmalar ve alanında tespit edilen sorunlar hakkında bilgi istenmişti.

Bir de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığından, yurt genelinde bakanlık kuruluşlarından hizmet alan çocuk, kadın, engelli ve yaşlı bireylerin sayıları, bu bireylerin yaş, cinsiyet gibi değişkenleri ve illere göre dağılımları ve hizmet alınan kuruluşların özellikleri hakkında bilgi istenmişti.

Adalet Bakanlığından 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 122'nci maddesinde düzenlenen engellilik sebebiyle ayrımcılık suçu na ilişkin verilen yargı kararları talep edilmişti.

Bir de alt komisyon, yerinde incelemeler aracılığıyla çeşitli illerde başta "erişebilirlik" olmak üzere, engelli politikalarının uygulanması hususunda denetimlerde bulundu. Bu illerimiz, sırasıyla: Ankara, İstanbul, Kayseri ve Mersin'i gezdik. 16-17 Mayıs 2013 tarihlerinde İstanbul, 6-7 Haziran 2013 tarihinde Kayseri, 13-14 Haziran 2013 tarihinde Mersin illeri ziyaret edildi. Öncelikle, il genelinde yapılan çalışmalar, il valilerinin başkanlığında ilgili kamu kurum, kuruluşları ve engelliler dernekleriyle bir araya gelip bilgi alışverişinde bulunduk. Ayrıca, 30 Mayıs 2013 tarihinde, alt komisyon, Ankara'da bulunan Saray Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezlerini inceleme imkânımız oldu.

Burada en çok dikkatimizi çeken şu oldu: Kaldırımlarda yatan, parklarda yatan, ailelerinin bakma noktasında çaresiz kaldıkları, yüzlerce bedensel, zihinsel ve ruhsal engeli olan insanların, insanca bir ortamda bakım hizmetlerinin yapıldığını görme imkânımız oldu. Yeni doğan bebeklerden 70'li dedelere kadar, insanlara günde 3 öğün yemek, banyo imkânı, imkânlar ölçüsünde sportif faaliyet, talebi olanların -uygun alanı olanlar da- sebze, meyve yetiştiriciliğine kadar hizmetlerin verildiğini gözlerimizle görme imkânımız oldu. Gerçekten, insan engelli de olsa, bir sıkıntısı da olsa, insan onuruna yaraşır, sosyal bir devlette yaşama hakkının olduğunu, bunun da uygulamalarını görme imkânımız oldu.

Tabii, biz raporumuzda sadece olumlu örnekleri değil, eksiklikleri, yasadan kaynaklanan, uygulamalardan kaynaklanan, insan unsurundan kaynaklanan eksiklikleri de kayda geçirdik. İstanbul Belediyesinden bize verilen bilgilerde İstanbul'da 115 bin engellinin kayıt altında olduğunu söylediler. Tabii, çok hizmetlerini anlattılar, raporu inceleme imkânı olanlar bunu görecek. 70 tane araba, engellilerin çaresi ve talebi üzerine, onları doktora, okula, istedikleri yerlere götürme noktasında hizmet verdiğini söylediler. Biraz tebessümle de söylediler, engelliler konusunu işlerken hepimiz ister istemez biraz duygusal bir boyut ön plana çıkıyor. Biri aramış, "Ben sevgiliMLE parkta buluşacağım, bana araba lazım." demiş ona da göndermişler ama orada da problem şoförün tutumundan çıkmış "Niye beni böyle bir yerde bekletiyorsunuz?" diye söylemiş. Özellikle sosyal dışlanmışlık, dezavantajlı durumda olan bu insanların içerisinde aile ortamından mahrum olanların durumu bir kat daha artıyor. Hem zihinsel engelli hem de ailelerin ilgisizliği olan insanların durumu biraz daha zor. Burada bizi sevindiren şu oldu: Bu kurumlarda, bakım evlerinde, özellikle sevgi evlerinde, çocukların kendi evimiz diye söyledikleri yerde bize bir yemek ikramında bulundular, gelen arkadaşlarla beraber ziyarete gittiklerimiz hatırlıyorlar. Bir tarafta bir hznnz var bu insanların durumundan ama bir tarafta öyle bir ortamın sağlanmış olmasının ne kadar insani ne kadar güzel duygular olduğunu müşahede etme imkânımız oldu. Huzurunuzda bu imkânı sağlayanlara bir defa daha teşekkür etmek istiyorum ve sürenizi daha çok alamamak açısından son bir paragrafım var onu da arz edeyim ve bitireyim.

Malumunuz olduğu üzere,  gün sonra, önümüzdeki pazar günü sona erecek olan fiziksel erişebilirlik yükümlülüklerine dair alt komisyon 4 sorun alanı tespit etmiştir. 1: Bütçe sıkıntısı. 2: Fiziksel imkânsızlık. 3: Belediyelerin zensiz yaklaşımı. 4: Farkındalık eksikliği. Bu husus, geniş olarak 98'inci sayfamızda irdelenmiştir. Türk Ceza Kanunu'nun 122'nci maddesinde tanımlanan, engelliliğe dayalı ayrımcılık suçu na ilişkin bir kez mahkmiyet kararı verildiğini tespit ettik, 101'inci sayfamızda kayıtlı.

Araç alımında engellilere tanınan TV muafiyeti, mevzuatı, engelli kolunda olan bireyleri dışlamaktadır. Raporda mevzuatın değiştirilmesi önerilmiştir. 95 ve 103'üncü sayfalarımızda var.

Evde bakım desteği ölçütünün, asgari ücretin 2/3' ailedeki fert başına çıkartılarak ödenecek miktarın zrllk derecesine göre kademelendirilmesinin doğru olacağını tespit ettik.

İmkân dahilinde bütün engellilerin, istihdam edilmeyen, iş imkânı sağlanmayan engellilere evde bakım ücretinin ödenmesinin doğru olacağını değerlendirdik, 108'inci sayfamızda var.

Yerel yönetimlerden, engelli ailelerine gündüzlü bakım hizmetini sunma konusunda çalışmalar yapmalarının doğru olacağını değerlendirdik, 110'uncu sayfamızda bu var.

Kurum, bakım için gerekli olan 2/3 asgari ücret tutarındaki gelir şartının, saldırgan olan ve evden kaçma, kaybolma, taciz edilme gibi ihtimali olan ağır engelli gruplar için, daha sağlıklı bir bakım hizmeti vermek adına kaldırılması önerilmiştir, 111'inci sayfamızda.

“Toplumsal Duyarlılık” başlığı altında, engellilere yönelik ayrımcı ya da negatif davranış örnekleri bulunmaktadır, 112’nci sayfamızda belirttik.

Müsaadeniz varsa bir üzüntümü de paylaşmak istiyorum ve konuşmama son vereceğim.

Komisyon, tabii ki İnsan Hakları Komisyonumuzun ortak görüşü ve iradesiyle oluştu. Hepinizin oylarıyla da Başkanlığa beni uygun gördünüz, bu açıdan tekrar teşekkür ediyorum. Ama bir üzüntümü de ifade etmeden geçemeyeceğim. Özellikle, muhalefetteki üyelerimizin, arkadaşlarımızın... Herhâlde beni dinlemiyorsunuz Hocam?

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Ben, ne söylediğinizin hepsini dinliyorum.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Dinliyor musunuz? Ha, o zaman mesele yok.

BAŞKAN – Aynı anda birkaç iş yapabiliyor.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Psikolojide dikkat bölünmez diye okumuştum, belki o da değişime uğradı.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Bir yandan raporunuza bakıyorum, bir yandan da muhalefet...

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Tabii, değişmeyen her şey değişimdir diyenlerin...

Arkadaşlar bu konuda bizi yalnız bıraktılar ama bir engelli olarak da şunu söylemem yerinde olur diye düşünüyorum. Arkadaşların programlarının yoğun olduğunu biliyorum ama şunu da bekliyordum işin doğrusu: Ankara ile birlikte 4 il gezme imkânımız oldu, arkadaşların buradaki katkılarının eksik kalmış olabileceğini düşünüyorum. Gönül ister ve arzu ederdim ki siyasi işlerin yanında, sosyal işlere de arkadaşlar daha çok zaman ayırmış olsalardı.

Yine de bu Komisyona yazılmış olmanın, bu Komisyonada adı geçmiş olmanın, bu Komisyonla ilgili emeği geçmiş olanların tümünü saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sağ olun.

Komisyonumuzun başka bir değerli üyesi yani alt komisyon üyesidir aynı zamanda Kerim Bey.

Buyurun.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; ben, konuları böyle ayrıntılarıyla uzun uzun Abdurrahim Bey gibi anlatmayacağım ama kendi izlenimlerle gördüğüm bazı durumları anlatacağım.

Engellilerle ilgili durum, uzun süre, hep bir sağlık sorunu olarak algılanmış, son yıllara kadar hep bu açıdan bakılmış ama son yıllarda her engellinin de bir toplumsal birey olduğu, hak temelli bakış açısının geliştiğini görüyoruz. Gerek dünyada gerek ülkemizde bu konunun önemsendiğini biliyoruz. Hakikaten, engellilerin de hiçbiri kendi isteğiyle engelli durumu olmamış ya doğuştan ya sonradan bu engeller oluşmuş. Nasıl ki her türlü ayrımcılık kötü ise engellilere yönelik ayrımcılıkların da kötü ve çirkin olduğunu biliyoruz. Hiçbir insan anasını, babasını, rengini, cinsiyetini, doğacak yerini tercih edemediği gibi, engelli durumunu da tercih etmiyor. Dolayısıyla, her türlü ayrımcılığa karşı bulunduğu gibi, engellilere de haksızlığın yapılmasına karşı olmamız gerekiyor ve buna inanıyoruz.

Ülkemizde en büyük sıkıntılardan biri, engellilerle ilgili bir envanterin olmaması. En kısa sürede bunun üstesinden gelmenin bir formülü, bir yolu var, raporumuzda da değindik buna. Türkiye’de aile hekimi uyguluyor, her ferdin bir aile hekimi vardır aynı zamanda. Çok kısa sürede Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü bu konuya el atarsa, Türkiye’deki engellileri tespit etmenin, envanterini çıkarmanın mümkün olacağına inanıyoruz. Her arkadaşımız nüfus yapısında, ilinde bunu tespit edebiliyor, 2012 yılının Ağrı merkez nüfusunu birkaç ay öncesinde halk sağlığı il müdürlüğünden almıştım, sonraki sonuç aynen çıktı ve çok kısa sürede sonuç almanın imkânı var diye düşünüyorum.

Temel başlıklarımız vardı, 9 tane temel başlıkta raporumuzu hazırlamışız. Abdurrahim Bey bahsetti “erişebilirlik” diye. Başlanmış bazı çalışmalar, İstanbul başta olmak üzere, güzel çalışmalar da var ama her zaman istenen sonuç alınmıyor. Bir rampa yapılmıştır ama çok yüksek yapılmış, engellinin tek başına orayı aşma imkânı yok.

Yargı ve mevzuatla ilgili sıkıntılar var. Doğrusu, şöyle bir ilginç şeyle karşılaştım, daha önce bilmiyordum: Engellilerin savcı ve hâkim olmadıkları yani diğer alanların bunların önünde açık olduğu, böyle bir engelin olduğu, bu engelin kalkması gerektiğine inanıyoruz.

Sağlıkla ilgili sorunlar var. Ben de bir hekim olarak raporlar alınır, bir hastane yüzde 40 veriyor, itiraz ediyor, başka bir hastane yüzde 50 veriyor veya başka bir hastane de yüzde 35 veriyor, bu sıkıntılar var. Zordur bu işler, biliyorum, her şey matematik gibi değil ancak bu bir kademeli sistem olabilirse, bunun üzerinde çalışmalar var, bunun sonuçlandırılması gerektiğine inanıyorum. Bu alanda

çok kişi mağdur oluyor veya bazıları da haksız bir şekilde belki yüksek raporlar da hani özürü veya engelli oranı yüksek olmasını sağlayabiliyor.

Eğitimle ilgili bir başlığımız. Şimdi, engelliler, bazen zihinsel engellilerin normal yaşı yirmidir ama zekâ yaşı dörttür, beştir. Dolayısıyla, diğer öğrenciler gibi belli bir yaşta bunların eğitimi durmuyor, bununla ilgili bir problem var. Yirmi üç yaşa kadar bunlar eğitime alınıyor ondan sonra bundan vazgeçiliyor, bunun önünün açılması gerekiyor.

Engellilerle uğraşmak çok zor bir şey yani bunu yaşayanlar ancak bilir. Düşünün, hiçbir öz bakımını yapamayan engelliler var. Yirmi yaşında yemesini, içmesini beceremeyen, temizliğini yapamayan, öz bakımını yapamayan insanlar.

Bunlara bakan insanlar da çok zor durumda. Onlarla ilgilenen insanların da... Hani zaman zaman arkadaşlarımız duygusal anlar yaşadılar, sordular onlara bakan insanlara: "Siz, nasıl devam ettirebiliyorsunuz?" Ama sürekli görmek insanı alıştırmıyor, her gün aynı ortamda olunca zaman içi... Ama hakikaten yıpratıcı ve zor. Engellileri düşünürken, onlara bakan, onlara yardım eden insanların durumunu da düşünmemiz ve onların durumlarının da iyileştirilmesi gerektiğine inanıyorum.

Bir konumuz da istihdam konusuydu. Kamuda son yıllarda olağanüstü iyi gelişmeler var, on binlerce engelli işe alınıyor ama özelde bu konuda sıkıntı yaşanıyor. Her özel şirketin, belli sayı üzerinde istihdam sağlayan firmaların özürü çalıştırma zorunluluğu da var ama onun cezası çok daha ucuz ve kârlı olduğu için hiç kimse özürü, engelli çalıştırmıyor ve ceza ödüyor. Buna da bir formül bulunulması gerektiği kanaatindeyim.

Sosyal yardımlar yapılıyor çok yaygın bir şekilde. Bunun da yine kademeli bir sistemde nasıl olacağı hakkında çalışmalar var ve sonuçlandırılması lazım.

Bakım ve rehabilitasyon merkezlerini gezdik. Hakikaten, kamunun rehabilitasyon merkezleri çok çok güzel olanlar var, hakikaten hayran kaldığımız alanlar oldu. Ankara'da uğradığımızda küçük çocuklar vardı, hele bir çocuk vardı... Yutma refleksi olmayan çocuklar var, bunlara sondayla veya mideyle beslenerek hortum takılmış veya damardan bazıları besleniyor, uzun süre bunlarla ilgileniliyor. Buralarda bir eksiklik öyle gördüm: Uzman doktorları yok, hekimleri var, bir sorumlu hekim var ama özellikle zihinsel engellilerle ilgili psikiyatrist veya nöroloji uzmanının yoğun olan yerlerde en az haftada bir bu hastaları görmesi faydalı olacak diye düşünüyorum.

Sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili bir başlığımız var. Burada, biz "engelliler" ismini kanunen değiştirdik, artık her yerde "engelli" tabirini kullanıyoruz. "Özürü", "sakat" vesaire itici bulunuyor, artık toplum bu noktaya gelmiş. Onları, isimlerinden başlamak üzere bunu düzeltmeleri gerektiği kanaatindeyim. Yani, "Sakatlar Federasyonu" diyoruz ama "Bunlara sakat ve özürü demeyeceğiz." diye kanun çıkartmışız. Onların da kendilerini değiştirmeleri gerektiğini, bunun raporda yer almasını temenni ediyorum.

Son olarak, toplumsal duyarlılık. Her şey burada bitiyor. Eğer her fert, toplum, bu konuda duyarlı ve farkındalığı yerleştirebilirse, benimseyebilirse, her engelinin bizden bir farkı ve psikolojisi olamayacak, bizler de onları o şekilde algılamış olacağız. Onlara acıma duygusuyla değil, bizimle eşit olan insanlar olarak görmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Ben de çok teşekkür ederim.

Gerçekten, Kerim Bey, yani böyle bazı sıkıntılı anları özetledi.

Hakikaten çok şey yapılmış yani bunu ben de gezdiğimde gördüm. İşte, Kayseri'ye gittim arkadaşlarla beraber, onların incelemelerine katıldım. İşte, evde bakım hizmetinden tutun da işte ailelere, kendi çocuğunu veya akrabasına bakıyorsa birtakım imkânlar sunulmuş, çok güzel hizmetler. Yalnız şöyle bir şey talep ettiler, dediler ki: "Evet, çocuğumuz bizim çocuğumuz, devlet de – Hükümet, Bakanlık neyse- bize buna baktığımız için para da veriyor, bunu da tamam, ona da teşekkür ediyoruz. Ama düşünün ki ben bir saatlik bir yere gideceğim mesela pazara çıkacağım veya bir saatliğine çocuğumu okuldan alacağım, diğer çocuğumu okuldan alacağım veya işte bir düğün cemiyeti var. Bu çocuğu ben düğüne götüremiyorum, evde bırakamıyorum yalnız başıma, öyleyse farklı hizmet alanlarının da açılması lazım. Yani, bu çocuklarımızı bırakabileceğimiz, bir saatliğine, iki saatliğine bırakacağımız merkezler olması lazım." Bunu, gerçi, bazen anne-babanın işi olmadan da bunu yapması lazım. Çünkü, bir insanın sürekli bir engelliyle uğraşması, bunun psikolojisini de bozar. O bakımdan farklı hizmet alanlarının açılmasında fayda var. Bunu birkaç yerde gördüm, bunu yapmışlar, yani bir merkez açılmış, bir belediye açmış merkezi. Diyor ki: "Tamam, getir çocuğunu, bir saat, iki saat neyse ben bakayım." Ama bu çok az yerlerde açılmış yani özellikle büyük yerlerden başlamak üzere, belediyelerimiz bu tür hizmetler verilerse, gerçekten anne-babalara çok büyük hizmetler sunacağını tahmin ediyorum.

Evet, Sayın Oya Eronat.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; 1910'lu yıllarda, Amerika'nın 24 eyaletinde, doğuştan engellilerin öldürülmesi serbestmiş, ari ırk için. O günlerden dünyanın bugünlere gelmesi gerçekten sevindirici ki İkinci Dünya Savaşı yıllarında Hitler de aynı yöntemi uygulamış, ari ırk için doğuştan engellilerin öldürülmesine karar vermiştir.

Ülkemizde 2005 yılındaki yasal düzenleme ile engellilerimizin durumu gerçekten çok ileri safhalara gelmiştir, eksikler tabii ki vardır. Bu çok geniş kapsamlı bir konu, her biri bir dünya. Özellikle, engelli bireye sahip ailelerin ömür boyu sıkıntı yaşadığını gözlemledik. Engelli çocuğu olan aileler ya parçalanıyor ya da engelli çocuğun veya engelli bireyin etrafında bütünleşiyor, böyle bir ikilemle de karşılaştık. Sayın Başkanımızın dediği gibi, aileler için de gerçekten çalışmalar yapılmalı, sosyal hayatlarına destek olmalıyız, bu da çok büyük sıkıntılardan biri.

Bizim yaptığımız çalışmalarda 2 kurumun aktivitelerini, çalışmalarını gözlemledik. Biri; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, diğeri de Millî Eğitim Bakanlığı. 2 kurumun çalışmaları var, merkezleri var. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında özel rehabilitasyon merkezleriyle devlete ait rehabilitasyon merkezlerini gezdik. Devlete ait rehabilitasyon merkezleri tabiri caizse mükemmel, kusursuz denebilir.

Mersin'de 6 engelli genç kızın yaşadığı bir eve konuk olduk. 3 tane bakıcı anne, tüm samimiyetimle söylüyorum benim kendi evimde veya bir çoğumuzun evinde o eşyalar, o mobilyalar yok, o yiyecekler de yok. Biz gittiğimiz için değil, ev zaten vardı. Halkın arasında tutulmuş bir kiralık daire, bütün güvenlik önlemleri de alınmış. Biz gittiğimiz zaman komşuları da davet ettik, kızlarımıza daha bir sahip çıkıldığı gözlemlensin diye. Bizi, bir ev sahibi gibi pastalar, böreklerle ağırladılar, sohbetler ettik kendileriyle, çok mutlu olduklarını gözlemledik. Çok fazla özgüvenleri var, şaşırtıcı derecede özgüvenleri var, çok mutlular. Bizim bildiğimiz normal markaları bile artık giymiyorlar, çok lüks markalar... Kendi alışverişlerini yapıyorlar, bakıcı annelerle beraber. 6 engelli genç kıza 3 tane bakıcı anne, uyumlu bir şekilde yaşıyorlar.

Rehabilitasyon merkezlerinde de çok ağır vakalarla karşılaştık özellikle otistik ve spastik engelli çocukların durumu sıkıntılıydı ama çok çok iyi bakılıyorlardı. Özel rehabilitasyon merkezlerini o kadar iyi bulmadık. Bu konuda da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanımızla sorunu konuştuk. Bakanlığa bağlı kurumlarda özel rehabilitasyon merkezleri arasında çok çok fark var. Bir tane iyi örnekle karşılaştık, Mavi Özel Rehabilitasyon Merkezi, Mersin'de, nispeten iyi diyebileceğimiz bir durum ama orada da çocukları, engellileri koymuşlar bir odaya, bir televizyon karşısında. Tamam, bakım, yiyecek, giyecek iyi. Diğerleri gerçekten kötüydü, bu konuda da bakanlık ağır şartlar getireceğini söyledi.

Millî Eğitim Bakanlığıyla ilgili sıkıntılar var. Ailelerle görüştük özellikle karne günüyü. Bizim Millî Eğitim Bakanlığımıza bağlı kurumlarda yirmi üç yaşına kadar eğitim verilebiliyor özellikle zihinsel engellilere. Bu zihinsel engellilerin yaşam boyu öğrenmeye ihtiyaçları var ve aileler yaşam boyu onlarla beraber yaşayacak.

Hak eğitim merkezlerinde devam ediyor çalışmalar yani ömür boyu devam ediyor ama yetersiz. Aileler, okulların yaşam boyu açık olmasını istiyorlar, bunu da Sayın Millî Eğitim Bakanımızla paylaştık. Herhâlde çalışmalar devam edecektir diye düşünüyoruz, kendilerinin bize söylediğine göre.

Çok geniş kapsamlı bir konu dediğim gibi yani her biri bir dünya, ailelerinin durumu ayrı, engellilerin durumu ayrı. Ama Malatya'da yaşanan o faciadan sonra, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı rehabilitasyon merkezlerindeki görüştüğümüz insanların söylediği, Malatya olayının bir milat olduğunu ve o günden sonra her şeyin tam tersine dönüştüğünü.

Benim söyleyeceklerim şimdilik bu kadar.

Teşekkür ediyorum.

BŞKAN – Ben teşekkür ederim.

Levent Bey, evet.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bu Komisyonu kurarken hepimiz her türlü siyasi düşüncemizin ötesinde, ortak insani duygularımızla bu Komisyonu oluşturduk.

Ben, Sayın Başkan, size de az önce arz ettim, rapor, CD ortamında geldi, dün akşam bizim orada da bir sıkıntı vardı, çıkartamadım. Ama ben raporu hazırlayan arkadaşlarımızın yüreklerini ve samimiyetlerini ortaya koyduklarına inanıyorum.

Elbette çok geniş bir konu, eksikler olabilecektir ama önemli olan bunun gündemimizde ve belgelerimizde ve zihinlerimizde esas olarak “engelli” kavramı üzerinde “engelli” imajını çıkartmamızdır. Her türlü yasa değişikliği yapılsa bile, insanlarımız... Arkadaşlarımız örnekler de vermişler zaten raporda şöyle bir baktım. Yine, engellilere karşı toplumsal bir... Tümünü kastetmiyorum

ama bazen engellileri zedeleyen davranışları gösterdiğimiz bir gerçek. İşte, esas mücadele alanı da bence burada olmalı. Engellilerin de önünden engeller kaldırıldığı zaman, onların da normal yaşantısını görebileceklerini edindirmemiz gerekiyor. Bu, elbette, bir süreç. Bu, bugünden yarına olacak bir süreç de değil. Toplumumuzun bilgilenebilmesiyle, eğitimiyle bu konuda çok programların yapılması, çok bilgilendirmenin yapılmasına bağlı bir konu, çok önemli bir konu. Bir yandan engelli var, bir yandan da engelliye bakan ailelerin dramları çok müthiş bir şekilde hepimizi sarsıyor.

Ben, fazla söze gerek olmadığını düşünüyorum. Bu konuda, bir insani duyarlılıkla ortaklaşa kurduğumuz bu Komisyonunda, ben arkadaşlarımızın samimiyetlerini ve yüreklerini kutluyorum. Bundan sonra da elbette ileride çalışmalar yapılabilir ve bu iş daha da topluma mal edilebilir.

Arkadaşlarımıza tekrar teşekkür ediyorum ve kendilerinin bu çalışmalarının bizler için de bundan sonra da bir yol gösterici olacağına inanıyorum, bu duygularla söz aldım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Sayın Yusuf Halaçoğlu.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Teşekkür ederim Başkanım.

Öncelikle, raporu hazırlayan bütün arkadaşlara teşekkür ediyorum.

Kerim Bey'in söylediklerine tamamen katılıyorum. Yani, onlara, sadece... Daha önce, ben gelmeden önce söylendi mi bilmiyorum ama 2 konu var. Bir: Bürokratik açıdan -çok şikâyet geliyor çünkü- bir öncelik tanınması engellilere; bürokratik işlemlerinin tamamlanması, atanması, vesaire gibi konularda bir sıkıntı yaşanıyor. Bunlar üzerinde hızlandırma açısından bir değerlendirme yapmak lazım. Birkaç ailede rastladım Kayseri'de, engelliye bakan aile bir iş sahibi olduğu zaman "Size yeterli derecede... Zaten işinizden dolayı ihtiyaç yoktur." birkaç böyle kesinti ve tekrar ödeme durumu söz konusu olmuş. Bunlar, bunun gibi olayların da engellenmesi lazım.

Bir de demin, yine Kerim Bey söylemişti, engelliye bakan insanın sürekli evde hapis kalmasını önlemek açısından belediyelerde belki geçici hizmet verebilecek bir ekip oluşturulabilir. Bu türden, ihtiyaç duyulduğunda telefon edilip gelip engelliye o saatler içerisinde bakılabilir. Böyle bir durum söz konusu olabilir diye düşünüyorum.

Bir de şunu ifade edeyim: Gerçekten, Oya Hanım'ın söylediği gibi; Batı'da, Avrupa'da, Amerika Birleşik Devletleri'nde engelliler olsun veyahut da cüzzam hastalıklarına yakalananlar olsun toplumdan tecrit ediliyorlar, ayrı bir adaya sürülüyorlar, bu şekilde bir uygulama var ama o dönemlerde, ilginçtir ki, Osmanlı Devleti'nde cüzzamlılar için ayrıca koğuş kurulmuş. Mesela Bursa Darüşşifası'nda cüzzamlılar için ayrı bir koğuş oluşturulmuş. Engelliler için de enteresandır, Osmanlı Devleti'nde şöyle bir sistem var: Her beş yılda bir bir bölgede, bir sancak, bir kazada –bu her kaza için yapılıyor yalnız- "tahrir" dediğimiz, oradaki insanların durumlarını kaydeden il yazıcıları var. Bunlara baktığımız zaman şunu görüyoruz: Diyelim ki, Ankara'nın Haymana ilçesinde –o zaman için, öyle düşünün- orada herkes baba adlarıyla birlikte yazılıyor, onun dışında, erkek bekar nüfus yazılıyor, evli olmayan bekar nüfus, evliler yazılıyor, ne kadar arazileri var, şu bu yazılıyor ama en ilginç de şu: "Pir-i fâni" adı altında artık iş gücü göremeyecek yaşlı insanlar kaydedilmiş, onlar bu vergiden muaf tutulmuş. "Âmâ" adı altında görmeyen insanlar ayrıca kaydedilmiş. Bunların dışında, bir de "malul" adı altında engelliler de yazılmış, tek tek. Bunların hepsi kaydedilmiş ve bunlar vergiden muaf tutulmuşlar ve özel bir uygulama yapılıyor bunlara. İşte, "bive" adı altında dul olanlar ayrıca yazılmış, buna benzer şeyler. Şimdi, yani o tarihlerde bile, yani bu söylediğim 1400'lü yıllar, 1500'lü yıllarda bunların kayıtları... Önceleri belki defterler olsaydı onlarda da kayıtlar görülebilecekti. Ama bizim geleneğimizde demek ki, bu türden insani olarak ihtiyaç duyan insanlar farklı bir konumda ele alınmış. Ve tabii ki bugünkü anlamda söylemiyorum, sosyal destekler, vesair gibi konularda ama en azından vergiden muaf tutulduğu kesin.

BAŞKAN – Yükümlülüklerde bir ayrıcalık yapılmış genelde.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Evet.

Yani böyle bir durum söz konusu. Dolayısıyla, biz bunu tamamen insani olarak görmek zorundayız, insanlığın bir gereğidir, yani sadece inançla, vesaireyle alakası olan bir konu olmamalı, tamamen insani olarak bakıp bu tür durumları göz önüne almalıyız ve onlara toplum içerisinde ayrı birtakım insanlar olduklarını hissettirmeden yaşama imkânı vermeliyiz ama onu hissettirmeden. Bir de pozitif ayrımcılık yapmak zorundayız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sayın Mahmut Tanal...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın milletvekilleri, sayın bürokratlar, sayın basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Geç geldiğim için de hepinizden özür diliyorum.

Raporu düzenleyen arkadaşlarımızın ellerine kollarına sağlık yalnız hemen konuya girerken tabii ki, konuyu daha iyi anlayabilmek için... Nasrettin Hoca "İçinizde eşekten düşen birisi varsa o benim hâlimi daha iyi anlar." der. Benim ayağım kırıldığı zaman, Komisyonun bir toplantısı vardı, çift bastonla Komisyonumuza ulaşmak istedim, inanın, ben ulaşabilecek bir yol bulamadım arkadaşlar. Onun için, benim sizden istirhamım, bu bir hak ihlalidir, inşallah bu yeni binada veya düzgün bir yerde İnsan Hakları Komisyonunun özellikle ulaşılabilir bir yerde olması lazım çünkü ben hakikaten bunu yaşadım. Bu önemli bir eksiklik.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Doğru, başına gelince insan daha iyi hissediyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tabii, bunu ben, çok şey bir konu ama...

İkincisi, değerli arkadaşlar, evet, değerli arkadaşlarımız hakikaten ayrıntılı çalışmışlar, kutluyorum fakat burada, raporda - yani bunu dostane olarak konuşuyoruz, ne olur bunu bir eleştiri veya ağır bir şey olarak nitelendirmeyin- çok fazla yerde -"engelli" kavramı yasalarımızda değiştiği hâlde hâlen demek ki biz de özümsememiştir- "özürlü" kavramı geçiyor. Bunu mümkün olduğuncaya kadar eğer bu kavramla kullanabilirsek çok iyi olur.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – O konuşmaları bozmamak için. Anlatanlar oldu Komisyona gelip, onların cümlelerini bozmamak için büyük çoğunluğunu koruduk.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben o zaman, onların cümlesinden ziyade... Mesela sayfa 20 paragraf 3'te aynı şekilde, sizin orada üç başlık... Yani cevap vermek açısından söylemiyorum, örnek açısından aldım da... Yoksa başka bir şey değil değerli arkadaşlar, yani emeklerinize sağlık.

Bir başka husus, mümkünse tabii, bu Engelliler Platformu var, rehabilitasyon merkezleri, hepsinin başlığında "özürlü" kavramı geçiyor, geçmişte olduğu için. Yani yasa, düzenleme öyle olduğu için, öyle kullandıkları için. Bu, Komisyonun bir kusuru, kabahati değil, burada alınacak olan kararlar açısından, yol gösterici öneri açısından söylüyorum. Hani dernekler kurulduğu zaman Sayın Başkan, ne diyoruz biz? Vali derneğin herhangi bir kavramında, tüzüğünde yasaya aykırı bir şey görürse derneğe der ki: "Arkadaşım, ben sana üç aylık süre veriyorum veya altı aylık süre veriyorum, lütfen şu kanuna aykırı olan düzenlemeleri bir an önce düzelt, getir bana." Mümkünse bence biz de burada bir karar alalım, Bakanlığa bir yazı yazalım, tüm illere bu şekilde kurulan rehabilitasyon merkezleri... Çoğu herhâlde dernek altında veya dernek altında değilse, Bakanlığa bağlıysa Bakanlığa, bu kavramların o "özürlü" geçen tüm dernek ve rehabilitasyon merkezlerinde bunun "engelli" olarak düzeltilmesi için bence bir karar alıp... Bakanlığın da illere göndermesinde yarar var şeklinde de öneriyorum en azından, yani bu kavramın da yer etmesi açısından.

Bir başka sorun, tabii, hepimiz bir engelli adayız. Yani hiç kimsenin geleceğine yönelik ne bir garantisi vardır ne güvencesi vardır. Hepimiz bir engelli adayız. Hepimizin bir engelli adayı olması nedeniyle, kamu kurum ve kuruluşlarıyla özel işletmelerle yaşamız bir kota koymuş engellilerin çalışmasıyla ilgili, o kotaya bugüne kadar hiç riayet edilmedi. Riayet edilmediği için, takdir edersiniz, Ceza Kanunu 257 uyarınca buna riayet etmeyen kamu kurum ve görevlileri hakkında Komisyon olarak -biz nasıl darbelerin hakikaten hukuka aykırı olduğuna birlikte bir imza attıysak, bunu yayınlıyorsak, aynı şekilde, engelli arkadaşlarımızın da hak ihlali, hepimizin müşterek sorunu olduğuna göre- bir suç duyurusunda bulunalım. Yani bugüne kadar, bu engelli arkadaşlarımızın yüzde 3- yüzde 4 kotaları boş durduğu hâlde işsizlik var, söz konusu; istihdam edilmiyor, aslında bu arkadaşlarımızın çalışabilecekleri alanlar var, yapılmadığı için bu konuda da -nasıl birlikte bir metin hazırlayıp imzaladıysak, deklare ettiysek, bu konuda bir çalışma var, hazır, isterseniz dilekçeyi size takdim edeyim- hep birlikte imza atıp suç duyurusunda bulunalım veya Komisyon olarak karar alalım, Bakanlığa "Bakın, arkadaş, bunu yapmazsanız biz size Komisyon olarak suç duyurusunda bulunacağız." demek lazım. Evet, diyeceksiniz: "Değerli arkadaşım, bu konuda..."

BAŞKAN – Mahmut Bey, özür dilerim, bir şey diyebilir miyim?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tabii.

BAŞKAN - Şimdi, bu raporu biz kabul ettikten sonra, ilgili bakanlıklara, Meclis Başkanlığına, vesaire her yere gönderiyoruz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Gönderiyoruz, tavsiye mahiyetinde.

BAŞKAN – Aslında tavsiye değil çünkü artık Başkanlık bunu sorguluyor, yani altı ayda bir “Ne yaptınız?” diye sorguluyor. Yani bizim şöyle: Bir araştırma komisyonu gibi de değil, İnsan Hakları Komisyonu biraz farklı bu konuda. Başkanlık zaman zaman buradan rapor istiyor, diyor ki: “Bu raporla ilgili ne çalışma yaptınız?” vesaire. Şimdi, bunun üst yazısını yazarken diyelim ki: “Komisyonumuzda yapılan görüşmelerde istihdam konusunda, belediyelerde özel birtakım merkezlerin kurulması konusunda, gibi alanlarda da işaret buyrulmuştur, bu hususlara dikkat edilmesini...” diye şey yapalım, bu şekilde.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Mümkündür, dikkat çekmek açısından. Veya burada tabii, yani bizim bu istihdam alanlarıyla ilgili bu kontenjanları doldurmamızla hazineye getireceği bir yükten de kurtulmuş olacağız. Yani pratik böyle bir yararı da var. “Ben engelliyim, bana istihdam alanını yaratıyorsunuz, benim ailem de hiç olmazsa rahat edecek sosyalleşme açısından, ben de sosyalleşmiş olacağım, ayrıca, devlet bana çalışmam için bana ekstra bir ücret ödüyor ya, bedel ödüyor ya ondan da kurtulmuş olacak devlet. Yani ben üç yönlü topluma kazandırılmış olacağım; istihdam alanı açısından, ailemin hayata bağlılığı açısından, benim hayata bağlılığım açımdan.” Üç boyutlu bu anlamda dikkat çekmek lazım.

Özel işletmelerle ilgili, evet, yasada bir ceza var, para cezası var İş Kanunu hükümleri uyarınca ama değerli arkadaşlar, ben bunun da peşine düştüm, inanın ki, doğru düzgün denetim yok, denetim eksikliği var. Bu konuda dikkat çekmekte yarar var diye düşünüyorum.

Bir de, ne derece doğru, söyleyeyim ben, içimde kalmasın. İki yıllık milletvekiliyim, iki yıldan beri ben... Şanlıurfa'da bedensel engelliler derneği var. Bu arkadaşlarımız tabii, bugüne kadar deniz yüzü görmedikleri için dediler ki: “Ne olur Vekilim, bizim denize girme imkânımızı nasıl sağlayabilirsin?” Ben o belediyelere teşekkür ederim, yani geçen sene Sarıyer Belediyesi, bu sene de Şişli Belediyesi bu engellilerle ilgili bir sosyal tesisleri var, en azından, hem geçen sene hem bu sene çocuklar gidip denize girdiler, engelli arkadaşlarımız denizle karşılaştılar. Şimdi, buradan şuna gelmek istiyorum: Mümkünse, acaba Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı -hani biraz önce Sayın Başkan, “öneri anlamında” dedik ya, öneri anlamında- engelli vatandaşlarımızın denizle tanışması, buluşması, enerjisini atması, o suyun içerisine girmesi, o açıdan sosyal tesisler yapılamaz mı veya resmî kamplar var, bu kamplarda bunlara özgü belirli dönemlerde yer ayrılmaz mı? Bu çok önemli olur.

Bir başka sorun. Değerli arkadaşlar, gerek acil servisi gerek Alo 155 servisi, ne bileyim, yani tüm servisler aklınıza gelsin... Tabii, bu “engelli” derken sırf bedensel anlamda değil, görme, tüm engelli arkadaşlarımıza uygun bir vaziyette, ülkemizde bu acil servisler yani Alo 155 örneğinin veya trafik işaretlerine geliyorsunuz, boyu uzundur, engelliye göre kırmızı, yeşil ışıkta düğmeye basacak şekilde ikaz anlamında bu ışıklar yok, bu çalışmalar yok. Eğer bu konuda da bir dikkat çekebilirsek sevinirim.

Emeği geçen tüm arkadaşlara teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

Aslında Sayın Fatma Şahin bu konuda Komisyonumuza gelip engelliler hakkında yaptıkları çalışmalarını sunmak istiyordu. Bir ara böyle bir konuşmamız da oldu. Artık belki tatilden sonra uygun bir zamanda çağırılım hem bu dilekelerimizi kendisine ilk ağızdan da getiririz hem de o neler yapmış, onlara tekrar bir bakabiliriz, bir gündem oluşturabiliriz.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Bir anekdot söylemek istiyorum izniniz olursa.

BAŞKAN – Buyurun.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Şimdi, Sayın Arkadaşım “Hepimiz bir engelli adayız.” dedi. Bu cümleyi bizler de kullanıyorduk ama şunu gözlemledik: Engelli kardeşlerimiz, arkadaşlarımız bu cümleden oldukça rahatsız oluyorlarmış. Şimdi, niye...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür diliyorum.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Hayır, biz de kullanıyorduk, hepimizin kullandığı bir cümle.

Diyorlar ki: “‘Hepimiz bir engelli adayız.’ diyerek yasa yaptığımız zaman, sanki kendi korkularınız yüzünden yasa yapıyormuşsunuz gibi algılıyoruz.”

BAŞKAN – Biraz alınganlıkları var bu konuda. Başka konularda da var yani...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Alınganlık yapıyorlarmış, onu bir söyleyeyim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Rahatsız oluyorsa özür diliyorum.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Hayır, aynı şeyleri bizler de yapıyorduk da.

Bir de bir şey söyleyeyim bu denizle ilgili: Biz Saray Engelsiz Yaşam Merkezini gezdiğimiz zaman, bir kızımızla ilgili bir sıkıntı vardı. Ben geçen hafta aradım merkezi, hani “O kızın sorununun çözebildik mi?” diye, kendisiyle de konuşmak istedim. Geçen

hafta, Saray Engelsiz Merkezi engelli çocukları deniz tatili için bir haftalığına götürmüştü. Böyle çalışmalar da var. Herhâlde Başkan daha iyi açıklayacaktır.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Şimdi, artık toparlıyoruz. Bu konuda son konuşmacı Sayın İhsan Şener. Ondan sonra belki de son sözleri de Başkana vereceğiz.

İhsan Bey, buyurun.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Tabii, bu raporu hazırlayan arkadaşlara gerçekten ben de teşekkür ediyorum. Bunu farkındalık uyandırmak için yapılmış bir çalışma olarak da değerlendiriyorum. Belki ekonomik imkânlar geliştikçe kamu kurumları da belediyeler de -Sarıyer'in var dedi Mahmut Bey- hizmet alanlarının genişletilmesi ve çeşitlendirilmesiyle ilgili projeler de geliştiriyor. Şimdi, bir belediye mali imkânları iyi olduğu hâlde böyle bir ihtiyacın olmadığını düşünerek proje geliştiremeyebilir, hâlbuki bu raporun bence aslında büyükşehir belediyelerine de gönderilmesi lazım, yani onlar da bunun farkında olsunlar arzu ederim.

Zaman da epey geçti. Ben katkıda bulunan veya raporu hazırlayan arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum. Küçük bir şey söylemek istiyorum: 5 yaşında bir oğlum var, bisiklete binerken kolu kırıldı. Önceki akşam bir cümle söyledi...

LEVENT GÖK (Ankara) – Yeni mi oldu?

İHSAN ŞENER (Ordu) – Evet, yeni oldu. Henüz alçıda kolu.

LEVENT GÖK (Ankara) – Geçmiş olsun.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Geçmiş olsun.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Sağ olun, Allah razı olsun.

Bir filmde gördü zannediyorum, dedi ki:” Baba ben gördüm, tek kolu olanlar da bir şeyler paylaşabiliyor.” Yani “İki kolum ne zaman olacak?” deyip soruyordu, herhâlde bir yerde gördü “Başarabilirim, ayakkabımı kendim bağlayacağım.” diyor falan ve çok ilgimi çekti yani “Tek kolu olanlar da bir şeyler başarabilir, beni korumaya almayın.” diyor yani.

Ben çok teşekkür ediyorum.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Yalnız sadece büyükşehir belediyesinin değil, aslında bütün belediyelerin yönelmesi lazım.

BAŞKAN – Tabii.

Sayın Abdurrahim Akdağ, toparlayalım artık, kısaca.

ABDURRAHİM AKDAĞ (Mardin) – Başkanım, teşekkür ediyorum arkadaşlara. Değerlendirmeleri için de şükranlarımı sunuyorum.

Bir iki hususu da açıklayayım ve bitireyim, gerçekten zamanı epey kullandık. Sayın Tanal'a da teşekkür ediyorum, hemşehrime.

Biz Komisyon olarak çalışırken şu ilkeyi benimsedik: “Bu konu sosyal bir konu, insani hassasiyetin ön planda olduğu bir konu, objektif olalım.” diye söyledik. Mahmut Bey'in söylediği 20'nci sayfadaki konu, Beyazay Derneği, Sayın Lokman Ayva'nın değerlendirmeleri. Gerek Komisyonunda dinlediğimiz Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bürokratları gerek dernek başkanları... “Sakatlar Federasyonu” diyeceğim, şimdi, diyecek “Niye engelliler federasyonu demiyorsun?” Resmî adı böyle. Arkadaşların tümü de bu konuya şahit, biz sadece kurumlardan gelen çok rijit olan birkaç değerlendirmeyi çıkardık ya da bu süre içerisinde meydana gelen gelişmelerle örtüşmeyen cümleleri çıkardık. Mesela Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığındaki genel müdürümüzün “Engelliler öğretmen olamıyor.” hususundaki eleştirisi vardı. Sayın Başbakan iki hafta önce engellilerin öğretmen olmalarının önündeki engelin kaldırıldığını ve sanıyorum 62 kişi atanacağını belirtince biz oraya bir değişiklik getirmek durumunda kaldık.

Bir de bir toplumsal duyarlılığın oluştuğunu gördük. Mersin'de Mersin Valisi'nin yaptığı ilk iş, çok eski bir bina olmasına rağmen bir engelli asansörünü kurmuş, çok modern bir asansör. Toplumda bir duyarlılık var. Başta; eğitim, sağlık, bakım ve istihdam konuları yoğun olarak gündeme gelen konular ve bir insan olması hasebiyle bu döngü devam edecek. Burada yapılacak daha çok iş olduğunu gördük.

Sayın Başkanımıza ve sizlere şöyle bir önerim olacak: Cezaevi Komisyonu benzeri bir çalışma takvimi, bir çalışma stratejimiz uygun olabilir mi? Biz tekil konuları da bu arada inceledik. Mesela İstanbul'da bir öğrencimizin velisi şikâyetinde bulunmuş. Onu da Komisyonumuza çağırdık, okulda sınıfı, öğretmeni, okul müdürünü beraber gördük. Emekli bir öğretmen, eğitim almış, iki öğrenciye

bakıyor. Veliye dedik ki: "Daha ne istiyorsun?" "Bu alanda uzman öğretmen istiyorum." dedi. Maalesef Türkiye'de bu engelli eğitimi alanında yeterince eğitim kadrosu yok.

Son bir cümle söyleyeyim ve bitireyim. Bir anekdot olarak söyleyeyim, dinlediğimiz Komisyon Başkanımızın bir tanesi barış süreci hususundaki görüşlerini dile getirdi, şunu söyledi: "En çok bunu biz istiyoruz." dedi. "Niye siz istiyorsunuz?" diye sordum. Dedi ki: "Çünkü ölen ölüyor, ölmeyen bizim gruba katılıyor. Engelli olup aramıza katılıyor."

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Arkadaşlar, son derece verimli bir görüşme oldu.

Şimdi, engelli haklarıyla alakalı düzenlenen raporu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Hayırlı olsun.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Benim şerhim var, el kaldırmadım.

BAŞKAN – Efendim?

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Ben uzamasın diye söz almadım. Benim şerhim var, el kaldırmadım.

BAŞKAN – Şerh mi verdiniz?

O zaman, "Oy çokluğuyla kabul edildi." diyelim, tamam. Ben herkes el kaldırdı sandım.

Oy çokluğuyla kabul edilmiştir

Değerli arkadaşlar, şimdi, gündemimizin 3'üncü maddesine geçiyoruz.

Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Alt Komisyonunca İzmir Çocuk ve Gençlik Ceza İnfaz Kurumlarında gerçekleştirilen inceleme sonucu hazırlanan raporun görüşmelerine geçiyoruz.

Alt komisyon Başkanımız Sayın Murat Yıldırım'a öncelikle söz veriyorum, bir sunum yapsın bize.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, konuşmama başlamadan önce, engelli haklarıyla ilgili raporda emeği geçen herkese gerçekten teşekkür ve tebrik ediyorum. Çok faydalı olduğunu gördük, vakit kaybı olmasın diye de söz almamıştım.

Şimdi, İzmir Çocuk ve Gençlik Ceza İnfaz Kurumu çoğunlukla bazı sivil toplum kuruluşlarının raporlarında yer alan iddialarla ilintili olarak 24/05/2013 tarihi itibarıyla medyadaki haberlerde gündeme gelmiş, söz konusu rapor, haberlerde cinsel taciz, tecavüz, dayak, eziyet ve diğer kötü muamele iddiaları olarak ortaya atılmış, 24/05/2013'te basına düşmüş, 03/06/2013'te de ceza evine Komisyonla birlikte Ahmet Salih Dal, Mardin Milletvekili Abdurrahim Akdağ, İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal ve Mersin Milletvekili Ertuğrul Kürkcü'yle birlikte cezaevini incelemeye gidildi. Tabii, ilk gidişimizde kapıda bizi bir aile karşıladı. Çok enteresan, hemen şunu söyledi, dedi ki: "Biz haberleri basında ve televizyonda izliyoruz, bütün cezaevlerinde hep sanki çocuklar taciz ediyor, çocuklar da birbirlerine taciz ve tecavüz ediyorlar, biz bundan çok huzursuzuz. Ne olur bütün cezaevlerini gezin, kamuoyuna da bilgi verin, gerçekten böyle mi?" İnfial noktasında bir durumdan söz etti. Biz de tabii, bu vesileyle 12 tane üniteyi gezmişiz. Tabii, bu 12 tane ünite de olumlu görüş bildirenler de var, olumsuz görüş bildirenler de var. Mesela 1 no.lu üniteye girmişiz, söylenenleri aynen yazdık, yorum getirmedik ki herkes bilsin şeklinde. Mesela 1 no.lu ünite de "Vakit geçirmek için kendi aramızda şarkı, türkü söylediğimizden bir hafta müşahede odasına alındığımız oldu. Burada kalan arkadaşlarımız arasında hiçbir ayırım yoktur, kavgalar olsa da genelde herkes birbiriyle dostça geçinmektedir. Disiplin cezaları ağırdır. Kavganın cezası bir ay etkinlikten mahrumiyet olabilmektedir. Katılacağımız etkinlikler kendi isteklerimize göre değil, idarenin tasarrufuna göre belirleniyor. Kurumda her gün bir etkinlik bulunmaktadır. İnfaz koruma memurlarının arasında çok iyi olanlar da var, kötüler de var. Müşahede odasında otuz gün kaldığım oldu. Grup liderimizle ara sıra voleybol oynamaktayız. Makarna ve bulgur pilavı çok çıkan yemeklerden. Yemeklerin iyi olduğu günlerde kuruma misafir geldiğini anlıyoruz. Sürekli tekrarlanan bir kötü muamele ve eziyete maruz kalmadık. Bununla birlikte, kameranın olmadığı müdür odasının... Burnunda sert bir şekilde de darbe alan arkadaşımız bulunmaktadır." iddiasında bulunulmuş. Bununla birlikte, diğer ünitelerde de "Kurumda sinema salonu bile var. Başka nerede bu imkânları bulabiliriz? O kadar çok etkinlik var ki, bazen yorulup odamızda kalmak istiyoruz. Aramalarda alt iç çamaşırların etrafını yokladıkları oluyor, sigara ihtiyacını gidermek isteyenlere karşı alınmış bir önlem." şeklinde ve bir çocuğun da yine ifadesinde "5 yıldızlı otel gibi." ifadelerinde bulunuldu.

Şimdi, tabii, burada doğrusu, beni etkileyen şeydi: Daha önceki cezaevlerini de gezmiştik. Bu cezaevlerinin de çoğu koğu sistemiydi ama bu cezaevi ünite sistemiyle birlikte oda sistemine dönüştürülmüş. Yani grup hâlinde, grup lideri var. Grup lideri bunları

saat... Yine, çocuğun birisi, işte, "Sabahleyin sekizle akşam beş arasında bu odalar kapalı tutuluyor, bizi odalara koymuyorlar." Dedi. "Ne yapıyorsun?" dediğimizde işte "Ünitede kalıyoruz, spor yapıyoruz, sosyal faaliyetler yapıyoruz." dedi. Çocuk şöyle arzu ediyor herhâlde: Odalarda kalalım, istediğimiz gibi hareket edelim şeklinde tavır. Tabii, bu odaların bu şekilde olması da zaten taciz ve tecavüzü önlemek içindi burada. Koşu sistemi olunca yan yana yatıyorlardı geçmişte, şimdi ise grup liderinin önderliğinde tek odalarda kalmaktalar. Yine, bir odaya gitmiştik, odada çok enteresan bir olayla karşılaştık, arkadaşlar da hep oradaydı, birisi dedi ki: "Ben Mersin Cezaevinden geldim, Mardinliyim, ben hırsızlık yapabilirim, ben kaçakçılık da yapabilirim ama affedersiniz, ben tacizci ve tecavüzcü değilim, kim bana bunu isnat ediyorsa..." Sinkafı olarak yukarıdan aşağı söyledi. Yani toplumdaki insanlarımız hırsızlığı kabul ediyor, ahlaksızlığı kabul ediyor veya kaçakçılığı kabul ediyor ama böyle bir isnadı veyahut da böyle bir söz söylenmesini asla kabul etmiyorlar ve bu şekilde de tepki gösterdiler ve diğer bir tepki de... Yani kamuoyunda burada böyle bir şeyin olduğunu yansıtmak, söylemek şeklindeki iddiaların yaraladığını gördük.

Bir diğer boyutunda da, yine arkadaşlarla birlikte şahit olduk. Tam cezaevinden çıkarken bütün infaz koruma memurları, yaklaşık 40-50 kişi vardı, hepsi etrafımızı çevirdi "Kusura bakmayın, siz herkesi dinlediniz ama bizi de dinleyin." dediler. Oradan birisi şunu söyledi: "Ben yıllardır burada infaz koruma memurluğu yapıyorum. Bu haberler çıktığında ve basına düştüğünde kızım beni telefonla aradı -üniversitede okuyordu- 'Baba, sizde mi işkence yapıyorsunuz? Daha da ötesi, siz de mi tacizcisiniz?' dedi. Ben babayım, ben bunları hak etmiyorum, bu şekildeki olayların da gerçekten incelenmesi gerekiyor." dedi. İncelenmesinin isabetli olduğu kanaatindeyim.

Yine, bir diğer boyutu, 2 tane çocuğun ısrarla hastaneye gönderilmedikleri, muayene edilmedikleri yönünde ifadeleri oldu. Biz bunu araştırdık ve bu çocuklardan birisinin 33 kez tedavi hizmetlerinden faydalandığı, diğerinin de 21 kez hastaneye gönderildiği tespit edildi. Yani biraz önce okuduğum, iyi koşullar da var ama bununla birlikte, bazı çocukların da huzursuz ve rahatsız olduğu... Ama bu şu anlama gelmiyor: Kesinlikle burada taciz, tecavüz, kötü muamele, işkence, onur kırıcı davranışların da olmadığını birçok ifade beyan ettiler. Bazı olumsuz beyanlarda bulunan çocukların da gelişliki laflar ettiğini ben orada da beyan ettim, kamuoyuyla da paylaştık. Tabii, burada sonuç olarak, yazdığımız konularda bunların...

Elbette, bina iyi olabilir, gerçekten bina güzel ama esas önemli olan binanın içindeki, oradaki çocukların eğitimi ve rehabilite edilmesi ve çocukların dışarı çıktıktan sonra topluma kazandırılmasıdır. Bunu da biz öneri olarak... Bu çocukların grup liderlerinin yani infaz koruma memurlarının yüksek okul mezunu olması, hatta psikolojik danışmanlık sertifikası olması ve hatta öğretmen formasyonuna sahip olmasını öneriyoruz, doğru buluyoruz ve yine buradaki ceza infaz kurumlarında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu gibi kurum ve kuruluşların da iş birliği yaparak bizim bu çocukların eğitilmesinde daha fayda olduğu kanaatini belirttik.

Benim ilk etapta söyleyeceğim bunlar. Zaten sonuçlarıyla rapor size de iletildi.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Kürkcü...

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Söz istedim çünkü erken terk etmem gerekiyor, kusura bakmayın.

Şimdi, ben bu rapora bir muhalefet şerhi yazacağım, sebeplerimi de söyleyeyim. Bu da bakış açısı farkıyla çok yakından ilgili. Ben Murat Bey'i esasen, gittiğimiz bütün cezaevlerinde hak hukuk yönünden ısrarlı bir insan olarak gördüm. O yüzden de kendisine şahsen yönelteceğim bir itiraz yok. Fakat bir bakış açısı farkı aramızda var.

Bakın, biz bu cezaevine ikinci kez gittik. Birinci raporla bu raporu karşılaştırdığınız zaman göreceğiniz şey, birinci raporun yüzde 100 beyaz olduğu, bunun ise yüzde 50 beyaz olduğudur. Demek ki, ilk bakışta gözden kaçan çok esaslı bir fark vardı hükümlü tutuklu hakları ihlali bakımından. Bu nasıl ortaya çıktı? Bu, kimi insan hakları kuruluşları ve hukukçu kuruluşları burada ihlal tespit ettiler, bizi uyardılar, biz bunun üzerine kamuoyunu uyardık, ben de size bu raporları ilettilim. İkinci defa gittik ve dolayısıyla, bu itirazlar ya da uyarılar doğrultusunda soruşturmayı yapınca, derinleştirdikçe bana sorarsanız küçümsemeyeceğimiz ağır hak ihlalleri çıktı. İnsanlar bize anlattılar onların hafifletilerek buraya yansdığı. Çünkü aslında bizim raporlama yöntemimizin esasen idarenin baktığı yerden, tutuklu ve hükümlünün baktığı yerden olmadığını düşünüyorum. Oysa Komisyon olarak bizi idare hiç ilgilendirmez. İdarenin bakanlığı var, koruyucusu var, savunucusu var. Biz tutuklunun, hükümlünün, oradaki yurttaşın hakkı üzerinden meseleye bakıyoruz. Böyle bakınca gördüğümüz tablo şudur: Çocuklar hortumlarla falakaya çekildiklerini daha önce söyledikleri gibi... Ki ben bu cezaevine heyetle gitmeden önce şahsen gittim, bu görüştüğümüz koşullarla da görüşmüştüm. Çocuklara şu açıdan çok müteşekkirim, beni yalancı çıkarmadılar: Savcının yaptığı soruşturmada aynı iddiaları ileri sürmüşlerdi, bana ileri sürdükleri. Biz yüz yüze görüştüğümüzde de aynı

şeyleri söylediler. Ayaklarını kaldırarak falakaya çekildiklerini, bunun için cezaevindeki duşun asıldığı hortumun yerinden çıkarılarak bu iş için kullanıldığını, bu uygulamanın genellikle müdürün odasında yapıldığını, kameraların görmediği yerlerde yapıldığını anlattılar.

Şimdi, bu, bir değil, iki değil. Bütün çocukların başından şöyle ya da böyle geçmiş ya da geçtiğini bize ihbar ettiler. Şimdi, bunlar ortada olduğuna göre, burada, bir kere, bizim bir ağır hak ihlali tespitinde bulunmamız lazım. Ne olursa olsun, gerekçesi ne olursa olsun, çocuklara, hani insanlara daha genel olarak ama daha özel olarak çocuklara işkence ve eziyet edilebileceğini biz, nasıl diyeyim, ikincil bir mesele olarak göremeyiz. Bunun yaygın bir uygulama olduğunu ilk dört koşuştan gördük. Daha sonraki koşu şartlarında ise tam 180 derece zıttı beyanlar fakat bunlar sanki, ne diyeyim, bir şablondan çıkmış gibi aşağı yukarı aynı kelimelerle, aynı tutumlarla çocuklar bize bir çeşit müsamereler gibi bir sunum yaptılar. “Burada ağabeylerimiz çok iyi bakıyor bize. Her şeyimiz iyi, yediğimiz önümüzde, yemediğimiz arkamızda.” Aşağı yukarı aynı laflar. Şimdi, bu tabii, bence bir inceleme heyeti bakımından düşündürücü olmalı.

Şimdi, o nedenle ben bu Şakran Cezaevindeki sorunların bitmediğini düşünüyorum ve bizim heyet olarak, bununla ilgili dikkati Adalet Bakanlığının eksik etmemesi için raporumuzun daha kesin ifadeler taşıması gerektiğini düşünüyorum.

İkinci mesele, taciz ve tecavüz iddiası en önemli iddia, dayak bundan daha az önemli gibi konuşuluyor. Dolayısıyla, taciz ve tecavüz olmaması, oh, bizi rahatlatmış gibi gözüküyor fakat olmadığı da yüzde 100 doğru değil. Hatırlayacaksınız, Murat Bey, gittiğimiz ilk koşu şartlarında Barış adındaki çocuk dedi ki. “Ben böyle bir olaya şahit oldum. Bunun mahkemesi görülüyor, ben bu davada şahidim.” Ama bizim raporumuzda bu yok. Barış bize bunu anlatamadı çünkü tam anlatmaya kalktığı sırada, birden ziyaretçisi geldiği söylendi, Barış oradan çıkarıldı, Barış gitti, biz bir daha da Barış’ı dinlemedik. En azından bir tane böyle iddia var iken biz bunu araştırmadan o cezaevinden çıkmış olduk. Bu, üstelik yargıda yani hani, bir iddiadan şu manada soyut, bize söylenmiş bir iftiradan ibaret değil, mahkemede görülen bir dava olduğu söylendi. Bundan da tabii ki kâğıtları görmedik ama araştırdığımız zaman çıkardı ama üstüne gitmedik. Şimdi, hâl böyle olunca bizim raporumuz eksik oluyor. Eksik olunca da bu sefer, işte, son derece iyi giden cezaevi işlerimizi kötülemek isteyen, kötü maksatlı insanlarmış gibi bu eksikliklerin üzerine gidenler görülüyor. Bence ne Çağdaş Hukukçular Derneği ne Mersin’deki Çakıl Derneği bu bakımdan kötü bir niyetle hareket etmedikleri gibi, Çakıl Derneğinin raporunu dikkatle izlediğimiz zaman, orada bütün cezaevinden bırakılan, Şakran’dan bırakılan çocukların hepsinde post travmatik belirtiler bulunduğu çok net olarak, psikiyatr raporuyla ifade edilmiştir. Post travmatik stres belirtisinin olduğu yerde insan ruhunu derinden sarsan bir şey var demektir. Dolayısıyla, tutuklunun, hükümlünün olduğu yerden bakınca meseleye tablonun bambaşka görünmesi kaçınılmaz. O yüzden, ben bu bakış açısı farkını ve gözlem farkını rapora dercetmek istiyorum.

Dediğim gibi, ben bu diğer üye arkadaşlarımızın -ne diyelim- benden daha az insan hakkı meraklısı olduğunu düşünmüyorum ama bir yaklaşım meselesi, bir denge kurma meselesi var. Ben bu dengeyi kurmuyorum. Benim hükümlülerden başka kollayacağım hiçbir güç yok, insan yok. O yüzden ben onların olduğu yerden bakarak buna muhalifim, bu muhalifetimi de belirteceğim.

Aslında, demin söz uzamasın diye söz almamıştım. İlk raporla ilgili de şerhim bununla ilgilidir. Eğer engellilerin olduğu yerden bakarsanız korkunç bir hayat var fakat bizim raporumuza bakarsanız “Eh, şöyle böyle.” Çünkü, biz devletin iyi uygulamalarını da görmeye çalışıyoruz ama engellinin olduğu yerden karanlık bir dünya var. Bu dünyanın bir ucu biraz aydınlanmaya başlamış ama o yüzden, hani, buna da itirazımı böyle kuracağım için yani aramızdaki bu yaklaşım farkının altını çizmek istedim, teşekkür ederim arkadaşlara.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Sayın Oya Eronat...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Yalnız, buradayken hemen bir şeyi aydınlatayım.

Şimdi, hortumla dövme dediklerinde ben de gerçekten su hortumu mu diye baktım. “Nerede? Getirin hortumu.” dedim. Perdedeki, kornişteki plastikmiş o “hortum” diye bahsettikleri.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Hocam, kornişteki plastik dediğinin, onun hortumdan daha kötü bir şey olduğunu düşünebilirsin herhâlde.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Hayır, ben “su hortumu” deyince, herhâlde, dedim ki o kalınlardan.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Hocam, gözünü seveyim, kayışla vursa ne olur?

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Müsaade edersen, ben burada denge politikasındayım. Dikkat edersen, bir birinci koşu, bir de diğer bir koşu, ikisini kıyaslayarak burada okudum. Böyle diyenler de var, burada böyle diyenler de var. Biz burada denge gütsek bunu yuvarlar gideriz. Biz öyle demedik, gerçekleri ortaya koyduk.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Rapor sonunda oraya varıyor. Rapor iyi örneklerin olduğu yere varıyor.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Lütfen, yani biz burada ne gördüysek onu yazdık.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (Mersin) – Rica ederim. Ben zaten gördüğünüzü yazdığınızı biliyorum. Barış'ı atladınız ama.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Sayın Başkanım, çok rahatsız olduğum bir konuyu iletmek istiyorum. Biz burada, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuyuz. İnsan haklarını incelerken insan hakkı ihlali yapıyoruz.

Özellikle, bizde bir laf vardır: “Bir olayın şüyu vukuundan beterdir.” derler. Cezaevleriyle ilgili taciz, tecavüz iddiaları Meclis kürsüsünden, basında o kadar çok abartılı şekilde anlatıldı ki bir örneğe bile rastlanılmadığını raporumuzda gördük, o da bilirdi fakat bir de bizim ülkemizdeki algıya bakmak lazım. Şimdi, olgu nedir, algı nedir? Cezaevi incelendiği zaman, taciz ve tecavüze rastlanmadığı hâlde, şu anda toplumdaki algı, sanki İzmir Çocuk Cezaevinde tecavüzler var, tacizler var, bu şekilde algılanıyor. Bizim ülkemizde tecavüze ve tacize nasıl bakıldığını hepimiz biliyoruz. Tecavüze uğrayan bir çocuğun toplumdaki algısı farklıdır. Bu doğru mudur? Tabii ki yanlıştır. Yanlış bir şekilde bakılmamalıdır ama biz bu algıyı bir anda değiştiremeyiz. Biz bu çocukların haklarını koruyalım derken bu çocuklara büyük haksızlıklar yapıyoruz. Bizim bu haksızlıkları yapan arkadaşlarımızla bazı görüşmeler yapmamız lazım, Başkan olarak da ben bunu sizden rica edeceğim. Aileleri infiale sürüklüyoruz, aileler tedirgin. Biz insan hakkı inceleyeceğiz, oradaki ailenin hayatını karartıyoruz, huzursuz ediyoruz. Topluma çıkamayacak duruma getiriyoruz. Bunun topluma çıkılmayacak bir durumu yoktur ama söylüyorum, toplumdaki algı bu değildir. Biz neticede bir toplumda, bir örfün, adetin içinde yaşayan insanlarız. Eğer varsa böyle sıkıntılar, tacizler, tecavüzler, duyular, bunlar araştırılmalıdır ama bunu da böyle hani, ceviz olup şakıldatarak, bütün çocukları şaibe altında bırakarak orada çalışan insanları ve ailelerini düşünmeden şaibe altında bırakarak çalışmak, anlatmak ne kadar doğru?

Dayakla tecavüzün toplumdaki... “Dayak daha mı az insan hakkı ihlalidir?” dedi demin çıkan vekil. Tabii ki daha az insan hakkı ihlali değildir. Dayak da çok büyük bir insan hakkı ihlalidir ama bir de toplumdaki algıya bakmak lazım. İnsan hakkı ihlali inceliyoruz ama en büyük insan hakkı ihlali buradaki bir milletvekili yapıyor, ben böyle görüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, arkadaşlar, bize de aslında o raporlar, daha önce... Yani, “Burada böyle bir olay var.” diye bir rapor gelmişti. Ben rapora baktım. Şimdi, rapor diyor ki: İsmi vermek istemeyen bir çocuk falanca koşu, bir yerde böyle bir şeyin olduğunu iddia ediyor. Şimdi, kendisiyle ilgili bir söz söylemiyor, ismini vermiyor.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Ondan sonra da kaçıp gidiyor.

BAŞKAN – Ondan sonra diyor ki: “Yine, ismini vermek istemeyen bir uzman bunu dinledi.” Şimdi, yani olayı anlatan kişi ismini vermiyor, dinleyen insan ismini vermiyor, görüş bildiren ismini vermiyor. Bu nasıl bir şey? Ben de hakikaten o konularda gayet ciddi buldum bu raporu ama buna rağmen dedim ki: Derhâl gidilsin oraya, bakılsın ki insanların kafasında bir istifham doğmasın. Bütün ailelerde bu sefer sanki -affederseniz- çocuklarına tecavüz ediliyormuş gibi algı doğuyor, o da yanlış yani.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Aklını tecavüzle bozmuş.

BAŞKAN – Evet, Sayın Tanal...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Yani değerli arkadaşlar, tabii, her iki komisyon üyesi, gerek Başkan gerek üyenin anlatımlarının her ikisine de katılıyorum ama... Evet, her ikisi de, gerçekten öyle yani her ikisi de aynı şekilde bu olaylarla karşılaştı yani bahsedilen çocuk, Barış'la ilgili ve sizin de anlattıklarınız... Hani, gittik, hemen çocuk “Evet, bu konuyla ilgili ben de tanıklık yaptım, mahkemeye gittim. Ancak, hemen görevli geldi ‘Sizin ziyaretçiniz var.’ dedi” ve gitti yani...

AHMET SALİH DAL (Kilis) – O kadar çok açık söyledi mi?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Açık söyledi ya arkadaşlar, daha nasıl söylesin?

İHSAN ŞENER (Ordu) – Peki, cezaevinden mi yoksa dışarıdan mı böyle bir şeyin şahidi?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Cezaevinde Sayın Şener, cezaevinde değerli arkadaşlar.

İHSAN ŞENER (Ordu) – Olabilir.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Olabilir, olmaz demiyoruz, olabilir.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani bakın, burada, özür diliyorum arkadaşlar yani objektif olalım.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Araştıralım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani burada, tabii ki çocuk, memurlara yönelik de zaten oraya kadar gelemeden çağırıldı, gitti arkadaşlar yani şimdi objektif olalım. İsrar etmenin de bence bir manası yok yani.

HAMZA DAĞ (Ankara) – Siz niye ısrar etmediniz onu dinlemek için?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Komisyon Başkanı burada değerli arkadaşlarım.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Çağırıldılar. Ben hatırlamıyorum bile çocuğu, koğuğu da hatırlamıyorum. Siz söyleyince ben...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Benim raporumda da yani çünkü muhalefet şerhinde ben yazdım, onda da geçiyor yani şimdi bu hadiseyi...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Ben bırakmam. Vallahi, bir engelli kızın peşini bırakmadım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Arkadaşlar, şimdi, netice itibarıyla, bu çocuklar bizim çocuklarımız, bu cezaevleri bizim ülkemizin cezaevi, biz bu ülkenin insanlarıyız yani burada böyle bir ayıp varsa hepimizin ayıbıdır yani burada bunu...

BAŞKAN – Doğru. Bunu reddediyoruz tabii.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Katılıyoruz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Onun için burada belki Başkan... Tabii, o arada şey anlamında değil zaten. Kişisel anlamda belki o yoğunluktan, yorgunluktan o kadar yoğun bir tempo nedeniyle şey olabilir yani oldu, ben öyle, bunu pozitif olarak yorumluyorum yoksa bir özel kast amacı yoktur Başkanın da ve heyetin de ama öyle bir hadiseyle hep birlikte gözlerimizle, kulaklarımızla fiilî durumla karşı karşıya kaldık ama var mı, yok mu bilemem ama doğrusu, o yargılamanın sonucunu, bence o dosyayı celbetmek lazım Sayın Başkan.

BAŞKAN – Onu talep edeceğim ben, şimdi arkadaşlara söyledim. Böyle bir dosya varsa talep edeceğim bunu.

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Hayır, şimdi, bir çocuk çağırıldı da o suçla ilgili olup olmadığını ben hatırlamıyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – “Ben tanıktım, ben şahidim bu konuyla ilgili.” dedi.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – “Ya, sen misin, Bülent sen misin?” dedik. “Evet” falan dedi ama çok açık konuşmadı çocuk.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Raporlarımda var. Ben muhalefet şerhini yazdım, verdim.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Çocuk keşke gitmeseydi, evet, yani...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ya oldu ama çocuğun da velisi gelmişti.

YUSUF HALAÇOĞLU (Kayseri) – Belki geri çağırılabilirdi ama olmuş yani.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Oldu arkadaş, olanla şeye çare yok ama biz kendimize ders almaya çalışalım. Bu ne oldu? Belki bundan sonraki hadiseler için “Bir musibet, bin nasihatten iyidir.” derler ya, bundan sonraki konularda da tekrar ya görüşmek lazım veyahut da biraz daha görüşmeye geç gönderilebilirdi, olabilir bu tür şeyler.

BAŞKAN – Dosyayı isteteceğim Mahmut Bey yani böyle bir dosyayı araştıracağım, getireceğim dosyayı.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani ne derece doğru, bilemem Sayın Başkan yani tahkikata değer, araştırmaya değer bir konu.

Gelelim, iki, bizim programımızda, orada Antalya, Alanya vardı. Benim sizden istirhamım, mümkünse o raporlarımızı yani daha doğrusu, o plan, programı gerçekleştirmek için ek bir karar gerekiyorsa bir karar alalım. Hiç olmazsa bu, bir dahaki döneme kalmayın. Bunu hemen, eğer salı günü tatile giriyorsa Meclis, salı günü bir karar alınıp... O zaman devam edilirse hiç olmazsa yani insan hakkını ihlal tatile girmez. Onun mazereti de olmaması lazım.

BAŞKAN – Anlayamadım Mahmut Bey, bir daha söyler misiniz?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Antalya ve Alanya'daki cezaevleriyle ilgili Komisyonumuza gelen şikâyetler vardı. Onunla ilgili karar alınmıştı. Oradaki sıkıntıdan dolayı gidemedik. O yarım kalanı da bence...

BAŞKAN – Tamam, onu zaten... Bakın, bu 4'üncü madde o işlere matuf yani 4'üncü madde kararı alındıktan sonra alt komisyonlarımız daha başka karara gerek olmaksızın devam edebilir çalışmalarına.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tamam.

Bir başka konu, tabii, bu cezaevine ikinci gidişimiz, yine, o heyetin içerisindeydim yani benim birinci rapordaki o eksiklikler... Evet, birinci raporda şerh vermiştim. Burada tabii ki arkadaşlarımız “Yok, şöyledir, böyledir.” dedi ama bu ikinci rapor benim, aşağı yukarı, Sayın Başkanın da biraz önce ifade ettiği gibi, ilk rapordaki şerhimin aynısı burada. Şimdi, ikinci rapordaki eksiklikleri Sayın Başkan da dile getirdi ve bu rapora karşı da biraz önce bahsettiğim konularla ilgili eksiklikleri söyledim ama benim hayalim, dünyam, isteğim, arzum, Komisyonda ve kadın üye arkadaşlardan isteğim, arzum şu, hep şunu yinedim: Bir çocuk anne şefkatine muhtaç. Bir kadın hemcinsiyle daha rahat sohbet eder yani artık bu sene, bu dönem bitti. Benim istirhamım, bir sonraki dönem eğer kısmet olursa, birlikte çalışır isek böyle bir mesai ortamı doğar ise, ne olur yani hangi siyasi partiden olursa olsun, kadın üye arkadaşımız gelecekse bir kadın arkadaşımızı bu tür alt komisyonlara almakta yarar var çünkü belki o çocuklara bir anne duygusuyla elini atar da omzuna, biraz daha duygusal yaklaşır, belki daha rahat bilgiler alınabilirdi.

Bir de, fazla da ben uzatmayacağım. Yani eksiklikler var, muhalefet şerhimi de verdim ama muhalefet şerhimdeki hususlar da göz önüne alınırsa sevinirim.

Hepinize teşekkürlerimi sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, tabii, seçimler ekime kaldı. Kimin ne olacağı belli değil. Onun için, inşallah, hep birlikte burada olursak ondan sonra bu talebin bence de dikkate alınmasında fayda var. Özellikle alt komisyondan bir arkadaşın gönüllü olarak fedakârlık ederek bir kadın milletvekilimize yer açmasını arzu ediyorum doğrusu.

Nasıl?

MURAT YILDIRIM (Çorum) – Fedakârlık ederim.

BAŞKAN – “Gönüllü olarak fedakârlık ediyorum.” diyorsun. Eyvallah, bak, gönüllü de çıktı.

Hamza Bey, ne yapalım, toparlayalım mı?

HAMZA DAĞ (Ankara) – Siz bilirsiniz.

BAŞKAN – Tamam, toparlayalım o zaman ama şöyle diyelim isterseniz, şunu diyelim arkadaşlar: Bu olaylardan bağımsız olarak belki söyleyecektir Hamza Bey. Belçika'ya gittik ve Hollanda'ya gittik. Cezaevlerini ve karakolları inceledik. Özellikle Belçika'daki cezaevlerine birkaç laf etseler iyi olur gibime geliyor. Bu olaydan bağımsız olarak söylüyorum.

HAMZA DAĞ (İzmir) – Tabii, biraz yani raporu da okudum. Raporla Belçika'daki gördüğümüz manzarayı da bir karşılaştırma fırsatı olacak. Raporu hazırlayan arkadaşlara öncelikle teşekkür ediyoruz.

Açıkçası, Sayın Başkanla beraber, MHP Ankara Milletvekilimiz Mustafa Erdem Bey'le Belçika ve Hollanda gezilerimiz oldu. Burada üç ana tema üzerinde görüşmelerimiz vardı. Bir, cezaevleri, karakollar. İkinci, İslamofobi, ırkçılıkla ilgili, bir de gençlik daireleriyle ilgili. Tabii, diğer iki konu bugünkü gündemimizi çok fazla belki alakadar etmiyor ama Belçika'da iki tane cezaevine gittik, Hollanda'da bir tane cezaevine gittik.

BAŞKAN – Bir de karakola gittik orada.

HAMZA DAĞ (Ankara) – Hollanda'da karakolda işkence yoluyla öldürülen bir Türk'ün bulunduğu karakola gittik. Tabii, öncelikle cezaevlerinden biraz bahsetmekte fayda var.

Cezaevleri Belçika'da özellikle çok içler acısı bir durumda. Öncelikle, ciddi anlamda bir kapasite sıkıntısı var. 8 metrekarelik hücrede 3 kişi kalıyor ve 1890'da yapılmış, 1885'te yapılmış, 1900'da yapılmış. Daha sonra, bir şekilde modernizasyonu yapılmış, işte, kamera sistemi kurulmuş cezaevleri, çok katlı cezaevleri. Dolayısıyla, hücre tipi ve koğuştan da öte yani küçük bir cezaevleri var. “Zindan” diyebileceğimiz bir tarz söz konusu. Yeni cezaevleri hiç yapılmamış. Hatta cezaevlerinde o kadar çok kapasite fazlalığı var ki Hollanda'yla anlaşma yapmışlar, 50 mahkûm Hollanda'da kalıyor, Hollanda cezaevinde kalıyor. Çok katlı olması, açıkçası, bizim burada biraz önce bahsettiğimiz, raporda dile getirilen, mahkûmların arada bir koğuştan kalması ve genelde havalandırmada olmasını burada, aslında günde bir saat havalandırmaya çıkması olarak görüyoruz. Genelde hücrede kalıyorlar ama günde bir saat gibi bir havalandırma durumu söz konusu oluyor yani biraz önce cezaevi yönetimleriyle ilgili de söylenen bazı sözler oldu. Biz gittiğimizde, cezaevinde öldürülen Aziz Karaçam, bizim vatandaşımız, bunun koğuştan sorduğumuzda cezaevi müdürü koğuştan bilmediğini, o gün izinde olduğunu söyledi. Çok lakaytça bir hareketti çünkü bir kişi bir cezaevinde öldüğünde cezaevi müdürü orada olmayabilir belki ama daha sonra mutlaka bunun bir soruşturması yapılır. Soruşturması yapıldığında nerede olduğu bilinir ama cezaevi müdürü hangi koğuştan olduğunu bilmediğini, hangi hücre olduğunu bilmediğini söyledi. Aynı, bu intiharın oluşmasındaki durumların aynen devam ettiğini yani demirlerin içeriye dönük olduğunu, demirlere rahat bir şekilde ulaşabileceğini, demirlere insanın bir organla veya bir battaniye dışıyla

veya başkaca bir şeyle asılma gibi bir imkânının olduğunu yani intihar olayı söz konusu olmasına rağmen bunun, ortadan kaldırılacak birtakım şeylerin kaldırılmadığını gördük.

Yine, burada, biliyorsunuz, insan haklarıyla alakalı, bildiğim kadarıyla Pozantı Cezaeviydi, ciddi anlamda gündeme gelmişti çıplak aramayla alakalı, sürekli bizim gündemimizde de oluyor. Bunu ısrarla sorduk, her cezaevinde sorduk, üç tane cezaevinin üçünde de sorduk ve üçü de hem Hollanda hem Belçika, iki cezaevi de rutin olarak yeni gelenlerle alakalı bu tarz bir arama yaptıklarını ifade ettiler. Zaten raporda bu da yer alacaktır.

Benim en fazla, gerçekten dikkatimi çeken husus, biz karakola gittiğimizde Hollanda'da, karakolda, orada bir vatandaşımız işkence suretiyle öldürülmüştü. Bunun davası hâlâ Hollanda'da devam ediyor. Orada o işkence vakasıyla ilgili konuşmamız, öncelikle onunla ilgili soru sormamız Hollanda makamları tarafından istenmedi ama genel olarak uygulamayla alakalı birtakım sorular sorduk. Ben şimdi insan hakları örgütlerinde de milletvekili olmadan önce çalıştım. Aynı şekilde, biraz önce Ertuğrul Bey'in söylediği Çağdaş Hukukçular Derneğiyle de İzmir'de bizim çok programlarımız oldu. Onların ısrarla söylediği bir şey vardı: "Bir sanığın yakalandıktan sonra, yirmi dört saat içinde hâkim önüne çıkarılması lazım. Bu, Avrupa'nın normları." demişlerdi. Ben bunu sordum özellikle yani "Siz bir sanık yakalandığında yirmi dört saat içinde hâkim önüne çıkarıyor musunuz?" diye sordum ama "savcı yardımcısı" diye bir müessesesi var. Savcı yardımcısı bizim sistemimizde üst düzey bir emniyet müdürüne karşılık geliyor ve bu emniyet müdürü bu gözaltı süresini altı saat geçtikten sonra üç güne kadar uzatabiliyor. Bizde yirmi dört saatlik bir süre içinde hâkim önüne çıkarılma mecburiyeti var ve şunu sordum: Mesela bizde bir sanık yakalandıktan sonra sağlık raporuna götürülür. Karakoldan çıktıktan sonra... Biliyorsunuz, karakolları ziyarete gittiğimizde bakarız mutlaka o deftere. Karakoldan çıkarıldıktan sonra da sağlık raporuna götürülür ama her iki durumda da orada gerek görülürse doktor çağırılıyor ve sağlık raporu alma gibi bir durum söz konusu değil. Birçok şey var, bunlar raporda yer alacak. Bu raporla beraber karşılaştığımızda Belçika Başkonsolosluğunun şu ifadesini söylemeyi de gerçekten önemli olarak görüyorum. Belçika İstanbul Başkonsolosluğunun burada cezaevi ziyaretlerinden sonra ve buradaki cezaevlerini gördükten sonra söylediği bir şey var: "Ben bir suçtan mahkûm olursam Türkiye cezaevlerinde kalmak isterim." diye bir ifadesi olmuş. Tabii, fiziki şartların bu kadar düzeltilmiş olması önemli. İnsani şartları da biz kendi içimizde fazlasıyla yapacak güç ve kudrete sahibiz. Bunu hep beraber yapacağız ama özellikle siyasetçiler ve siyasetçilerle beraber değişik noktalarda temsil kabiliyeti olan insanların söz ve ifadelerine çok dikkat etmesi gerektiğini bazen, ne yazık ki, bir iş yapalım derken çok daha sıkıntılı birtakım sonuçlara yol açacak durumlar ortaya çıktığını... Biraz önce "Şüyü vukuundan beterdir." dedi bir arkadaşımız. Şakran Cezaevi benim bölgemin bir cezaevi. Onun için, özellikle Şakran Cezaevinde kendim insan hakları komisyonu üyesi olmam hasebiyle, ayrıca, mümkün olduğunca ziyaret etmeye ve oradaki durumları takip etmeye çalışıyorum ama Şakran Cezaevinin, bu kadar güzel bir cezaevinin zihinlerde olumsuz olarak yer alması ve bu şekilde bir çaba sarf edilmesinin çok doğru olmadığı kanaatindeyim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, biz teşekkür ederiz.

Değerli arkadaşlar, şimdi, 3'üncü maddeyi yani hazırlanan raporu muhalefet şerhleriyle birlikte oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Rapor kabul edilmiştir.

4'üncü maddemiz, komisyonun görev alanına ilişkin olarak ülkemizde ve yurt dışında meydana gelebilecek gelişmelere ivedilikle müdahale edilebilmesini sağlamak amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinin tatilde olduğu süre içerisinde çalışması hususunda karar alınmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Evet, gündemimizde başka madde kalmadığından dolayı...

Levent Bey, buyurun.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, siz de ifade ettiniz "Ekimde ne olacağımız belli olmaz." diye, hepimiz için geçerli. İki yıllık bir süre içerisinde, İnsan Hakları Komisyonumuz Türkiye gündemimizin önemli konularında yoğun bir çaba sarf etti. Burada, bu Komisyonunda görevli bütün arkadaşlarımız, başta şahsınız olmak üzere, herkes kendi bakış açısıyla bir çalışmayı yürüttü. Biz de doğal olarak Cumhuriyet Halk Partisinin ilkeleri doğrultusunda burada görüşerimizi söylemeye gayret ettik, sorunlar konusundaki duruşumuzu ve görüşerimizi sizlerle paylaştık. Elbette, kimi zaman tartışmalı toplantılar da yaşadık. Bu, tabii, doğal olarak üstlendiğimiz İnsan Hakları Komisyonunun ağır yükünden de ileri geliyordu. Burada kimi zaman yaptığımız sert tartışmalar, esasında, hiçbirimizin kişiliğiyle ilgili değil, tamamen konunun önemi ve bizlerin yaklaşımı açısından öyleydi. Bu iki yıllık süre içerisinde hepimizi ayrı ayrı tanımaktan mutlu olduğumu ifade etmek isterim. İnsan, çok sert tartışmalar da olsa sonunda birbirine alışıyor ve bir arkadaşlık

hukuku da gerekleŒiyor. Bu iki yıllık süre içerisinde yaptığımız tartiŒmalarda eğer herhangi bir arkadaŒımızın da kalbini kırıdıysam da özür dilerim Œahsım olarak ama bütün tartiŒmalardaki amaç, ortak idealleri bulmak ve en iyisini yaratmaktı. Umuyor ve diliyorum ki önümüzdeki dönemde partimiz ve sizin partiniz ve diğer partiler aynı arkadaŒları grevlendirirse yine beraber alıŒma fırsatını buluruz. Bulamazsak da ben hepinizin kalbimde ayrı bir yeri olacağını ifade etmek istiyorum. Bazen iyi günlerimiz oldu, bazen tartiŒmalarımız oldu ama zaten siyasetin doğası da budur. Hepinize, baŒta Œahsınız olmak üzere, tüm Komisyon yesi arkadaŒlarıma bu dönemde yaptıkları alıŒmalardan dolayı ayrı ayrı ve tüm kurum olarak özellikle de danıŒman arkadaŒlarımızın gittiğimiz ziyaretlerde gösterdikleri performanslarda, özellikle benim yurt dıŒı bir seyahatimde Fazlı Bey'i izleme fırsatını buldum. Çok yetkin ve çok konuya hâkim bir arkadaŒımızın da diğer arkadaŒlar gibi burada olmasından çok mutluluk duydum, Halil İbrahim gibi, hepiniz gibi. Hepinize ayrı ayrı teŒekkr ederiz. Komisyonumuzun tüm alıŒanları, sizler her fırsatta her isteğimizi yerine getirmeye gayret ettiniz olabirliği ölçüsünde. Bu duygularımı sizlerle özellikle paylaŒmayı da bir görev saydım.

Hepinize ayrı ayrı teŒekkrlerimi sunuyorum, sağ olun.

BAŒKAN – Evet, biz de aynı duyguları paylaŒıyoruz. Ben bütün üyelerimize vermiŒ olduğu katkılardan dolayı son derece teŒekkr ediyorum. Levent Bey'in özellikle uzmanlarımız konusundaki dŒncelerini de paylaŒıyorum. Œu anda bizim uzmanlarımız arkadaŒlar, Meclisimizde aranılan kiŒiler oldular. İnanın, nerede bir araŒtırma komisyonu kurulsa öncelikle bize müracaat ediyorlar “Ne olur, sizin uzmanlardan bir tanesi gelsin.” diye. Dolayısıyla, arkadaŒlarımız da son derece özverili alıŒtılar. Geldiğimizde, daha çok dıŒarıdan uzmanlar getirilerek burada istihdam edilmiŒ. Biz bu politikayı deęiŒtirdik, dedik ki: Öncelikle kendi arkadaŒlarımıza önem vereceğiz, kendi arkadaŒlarımız yetiŒecek. Gerçekten de iki yıl içerisinde son derece aŒama sağladılar, Meclisin en iyi uzmanları hâline geldiler. Dolayısıyla, hem milletvekillerimize hem uzmanlarımıza, hepsine ayrı ayrı teŒekkrlerimi sunuyorum. İnŒallah, bu ekip tekrar alıŒmalarına devam eder ve faydalı hizmetlerde bulunur.

Ben vermiŒ olduğunuz katkılardan dolayı teŒekkr ediyorum.

Toplantıyı burada kapatıyorum. Sağ olun, var olun.

Kapanma Saati: 13.00